Масса а мехкашкара пролетараш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО
свет

Ера 25 сентябрь № 77 (2286) 1958 шу

Мах 20 кеп.

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГӀалгӀай областени Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Лаккхехьарча Совета а орган

Газети журнали — хӀара советски дезала!

1 октябре 1959 шеранча газеташтеи журналаштеи подписка йолалуртья. Партийни организацей, комсомола, профсоюзий оагӀонгахьара теркам тӀабахийта безаш дола доккха а бехктокхаме а гӀулакх да из.

Советски пресса дукхкхача къахьегамхошца ювзаенна я, халкъа печать, миллионаш болча наьха трибуна я из. Цо марксизман-ленинизман сийлахь-йоккха идеяш наха юкъе хьу; вай мехка коммунизм хьалъеш хиларах шерра язду, дунеи халкъашта юкъерча вахарах дувц. Вай мехка кепатохаш 7500 газет да 57,5 миллион экземплярах цкъара арадоалаш, кхо эзар совгӀа журнали журнала хьисапера йола изданий я. Газеташи журналаши арадувл СССР-а къамий масса долча меттала. СССР-е цкъара арайоала, подписка еш йола периодически издани 80 миллион экземпляр гаргга я. Цу цифро йоах дика дукхкхача наьха культура Іалаьмате лакхъялара, советски пресса чӀоагӀа яьржа, йовзаш хиларах.

1959—1965 шерашка дегӀабоагӀаргболча СССР-а халкъа боахаман контрольни цифрашка хьажа аьнна ергйолча ССКП XXI-ча съездага Іалаьмате дог гӀоздаьнна дерригa халкъ кийчлуча хана яржаш латт подпискан кампани. Партен съезд—партен, мехка, дерригача халкъа вахара чухь Іалаьмате боккха лоархӀам бола гӀулакх да. Цунна тӀалеста хургба берригача къахьегамхой теркам, уйла. Цунца дувзаденна печата лоархӀам, газет а журнал а эшилга доагӀаш ма дий. Советски сат — ший мехка да ва, мехка политически, боахама, культуран вахарца, коммунизман новкъа мохк дӀахо а дегӀабоалабара планашца, перспективашца Іалаьмате боккха безам ба цун. Партен политикан, боахаман а культуран а гӀирс хьалбара декхарий боккха лоархӀам бола дешаш кхетаде, промышленносте, юрта боахаме, Ӏилман а культуран а хьакъехьа даьха толамаш, дикагӀа йола опыт йовза безам ба цун.

Газеташтеи журналаштеи йола подписка дика дӀаяхьар — из да эггара дукхагӀа шийна эшаш дола газет а журнал а уж дешаш волча хӀара сагага дӀакхачийтар.

КӀеззига хьалхагӀа ССКП Центральни Комитет хьежар подписка вӀаштӀехьа йоаккхача дола кхоачамбоацараш дӀадахара дешага. Лохехьа латтача почтови отделенешта а подписной пункташта а хӀара периодически изданена подписка яра планаш СССР-а связан Министерствон органаша уттаяь хилар ховш мадий. Из практика харцахьа лаьрхӀа я.

Лакхера Іо уж подпискан планаш уттаяр бахьан долаш цхьайолча моттигашка цхьаццадола газеташи журналаши тоъаш хилац, хӀьта вокх районашка уж изданеш подписчикашка ца еззашехьа а язъяйт.

Связан органаша во дӀайовзийт периодически изданеш, уж довзийта хоза, дика каталогаш арахецац. Во вӀаштӀехьа даьккха да розничи маьхах газеташи журналаши дохкар а. Мехка чухь ерригаш а 10 эзар мара журнально-газетни киоск яц. Газеташи журналаши дӀа-юха кхухьаш дохкилга дӀадаьккха дукха ха я. Духхьал укх тӀехьарча хана Москве юхадоладаьд из кӀеззигача боарамах: ерригача столице 50 разносчик мара вац.

Подписной кампани йолча хана итташ миллионаш бола нах дукха йола изданеш мишта а сенна лаьрхӀа а я дӀакхетабе беза. 1958 шера лоархӀам боллаш дукхагӀа арахец дукхача наха лаьрхӀа йола изданеш, керда газеташи журналаши арадаха доладаьд. Союзни республикай столицашка арадувлача дукхача газеташтеи журналаштеи подписка яйт.

Белгалдаккха дезаш да, 1959 шера тиражаш Іалаьмате чӀоагӀа лакхъергьяле а. цхьайолча изданеех бахача наха кхоачам булург ца хилар. Уж журналаши газеташи дӀа ца кхоачийташ концелярешка ахкийта йиш яц. Эггара хьалхагӀа хӀара саго шийна еш йола подписка шерра йоаржае еза предприятешка, колхозашка, совхозашка. ЛоархӀам боллаш кӀезигьяь хила еза ведомственни подписка.

Периодически изданешта подписка яра кердача порядко дукха болх дӀабехаргба связан органашкара, издательствошкара, профсоюзашкара, моттигерча партийни комитеташкара. Миллионаш болча наха бӀьши эзараши долча газеташта а журналашта а юкъера дукхагӀа эшар а хиланза дардоацар а харжа новкъостал дар да цар декхар. СССР-а связан Министерствоси издательствашеи плакаташ а листовкаш а арахец. Советски Союзеи кхыча социалистически мехкашкеи арадувлача газетий а журналий а каталогаш хӀанзехьа а йолаш я. Уж изданеш наха юкъе шерра йоаржае декхарийла я вай ерригa пресса, радио, телевидени, кинохроника.

ХӀара предприяте, колхозе, совхозе ба массехк газет а журнал а яздеш бола дезалаш. Цхьабакъда мехка цхьайолча районашка хӀанз а ба периодически изданеш ца язъеш бола дезалаш. Уж дешараш дукхагӀа хилийтарах, керда подписчикаш дукхагӀа юкъеозарах латт декхар. Газети журнали доацаш цхьаккха дезал ма хилба! Болхлоштеи колхозникаштеи юкъе печать йоаржаяра къаьстта теркам тӀабахийта беза.

Укх деношка берригача мехка дӀахьош я халкъа демократен мехкашкарча газеташтеи журналаштеи йола подписка. 1959 шеранча каталогa тӀа социалистически мехкий 1500 гаргга газети журнали да. Царна юкъе я йовзаш йола «Дружба» (Китайски-советски обществон журнал), «Китай», «Чехословакия», «ГДР», «Болгария» яха а уж тайпа кхыйола а иллюстрированни изданеш. ЧӀоагӀа гӀадвахарца тӀаийцар советски читатело коммунистически болхлойи партей «Проблемы мира и социализма» яха город Праге хӀара бетта арадувла керда журнал. Къахьегамхой цу изданеех дика дӀакхетабар, царна подписка елга вӀаштӀехьа даккхар — Союзпечата декхар да.

Вай дуккхача изданешта подписка ярах ка ялар редакцейи издательствайи балхах тийша да.

Вай ерригa периодически изданеш чулоацам болаш, вай мехка вахара кертера дешаш, коммунизм хьалъяра дешаш масса оагӀорахьа а кӀоаргга а довзийташ, уж къьгга, безаме долаш дарах латт декхар. Журналий а газетий а редакцешта дукхагӀа бовза беза читателаш, читателашца собранеш а конференцеш а е еза, теркам тӀабахийта ладувгӀа деза цар яхачунга.

Газеташи журналаши шоай ханнахьа яздаьчунгеи розничи маьхах дохкача моттигей дӀакхачийтара йоакхо елга чӀоагӀа лоархӀаме да.

Газеташтеи журналаштеи подписка елга доладургда массехк ди даьлча. Заводашкеи стройкашкеи, колхозашкеи совхозашкеи йохкача подпискан пункташка эггара хьалгӀа подписка яра йоакхо е еза связан органаша. Духхьал цхьан Москве печать дӀайоаржаеш 30 эзар сагхургва. Подписках дика дӀакхетабе, каталогашца а рекламни материалаца а Іалашбе беза уж. Периодически изданей пропагандана юкъе боалабе беза агитатораш а библиотекараш а.

Газеташтеи журналаштеи подписка яр технически болх бац, боккха политически лоархӀам бола гӀулакх да из. ХӀара партийни комитета, хӀара парторганизацес бе-башха доацаш ца дуташ леладе деза центральнии моттигереи изданеш дукхача къахьегамхошта юкъе дӀайоаржаяра гӀулакх, яздаьрашка уж дӀакхоачий-хьогӀ, хӀара дезал бий-теш газет, журнал долаш а аьнна йоакхо еш хила еза уж. Союзпечата органий балха еча контрола низ тӀабахийта, газеташи журналаши дӀадоаржадеш болча общественни нахаццара болх дикагӀа тоабе беза партийни комитеташа.

Партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша а къахьегамхой обществаша а нахага газети журнали кхачийтара хӀара денна йоакхо еш хилча вай мехкарча къахьегамхой шоашта деза газеташи журналаши язде а деша а йиш хургья.

Наьсархой къахьегама толамаш

Нийсеи дикеи оттабаьча политически кхетаман балхаца, Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцен 41 шу дизара сийна шерра йоаржаяьча социалистически яхьаца, айденача хьинарца болх беш, доккхий къахьегама толамаш даьхад Наьсарен района предприятей коллективаша.

Мельзавода коллективо бархӀ бетта йола производственни программа 112 процент кхоачашъяьй, хӀьта план тӀехкхоачашъярца а кходара балхаца а дувзаденна, ши-шийх бода мах лохбарца 262 эзар сом пачхьалкхен рузкъа кходаьд.

Производственни толамаш доахаш белгалъяьнна дика болх беш я нов. Альдиев Саварбек керте латта бригада. Цу бригадацарча болхлоша шоай производственни боарамаш 140—150 процент кхоачашду.

Дуккха ба мельзавода коллективан юкъе хьокхаме балхаш деш, балха боарамаш тӀехкхоачашдеш болхлой. Царех ба нн. Мальсагов Джабраил, Седова Галина, Бузуртанова Марем. Караблина Валентина иштта дуккха кхыбараш а.

Иштача тайпара нийсдаьча балхаща дика къахьегама толамаш даьхад Ахриев ГӀапура цӀерахча артела коллективо а. Цар бархӀ беттара производственни программа 102 процент кхоачашъяьй.

Социалистически яхьаца тӀаийца декхараш тӀехкхоачашдарца йоккха котало яьккхай Тангиева Райхьант керте латташ йолча швейни цехо. Цу цехо бархӀ бетта йола план 143 процент кхоачашъяьй. Шоай балха боарамаш 120—130 процент кхоачашдеш, къахьегама дисциплина дика йолаш, къаьгга белгалбаьнна ба цу цехе болх беш бола гӀалгӀай мехкарий — Тутаева Л., Тангиева Д., Цечоева М., Абадиева Р. и. кх. б.

АргӀан йоаца XXI съезд гулъяра сийна керда социалистически декхараш тӀаийцад мельзаводеи Ахриев ГӀапура цӀерахча артели коллективаша.

Тешшаме ала йиш йолаш да цу коллективаша уж декхараш сийленца кхоачашдергхилар.

М. ЛЬЯНОВ,
С. МУХИЕВ.

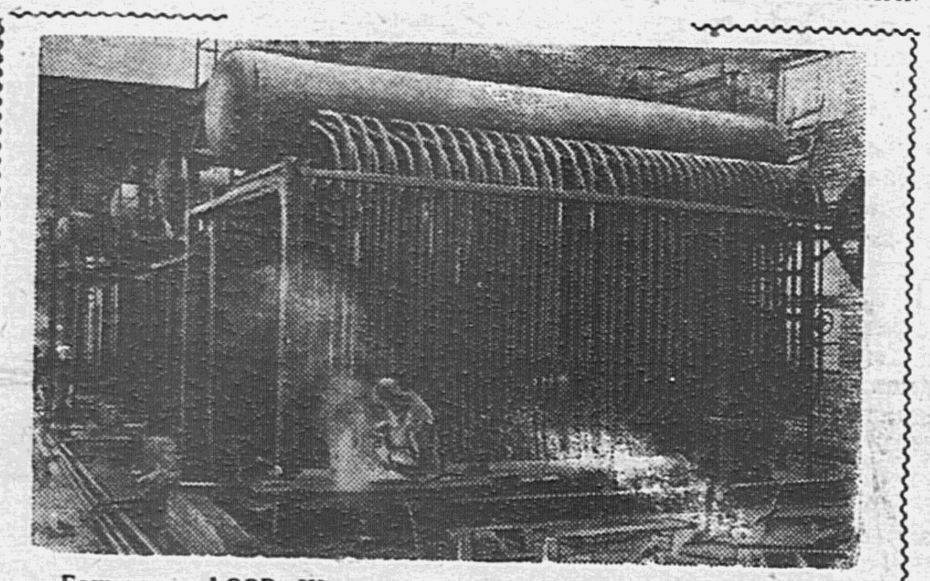
„Ӏилманнеи техниканеи карагӀдаьннараш“

Советски Союзе Ӏилманнеи техниканеи карагӀдаьннарашта хетаяь кинофестиваль я Кирова цӀерахча парке.

Кинофестивале ешаш лекцеш я, «Атомни энерги машара гӀулакхашта», «Советски хьалхара лаьттан искусственни спутникаш», «Техника юрта боахаме», «Электричество промышленносте а вахача а» яха кинофильмаш я хьувкхаш.

КӀезга нах бац кинофестивалага хьожаш.

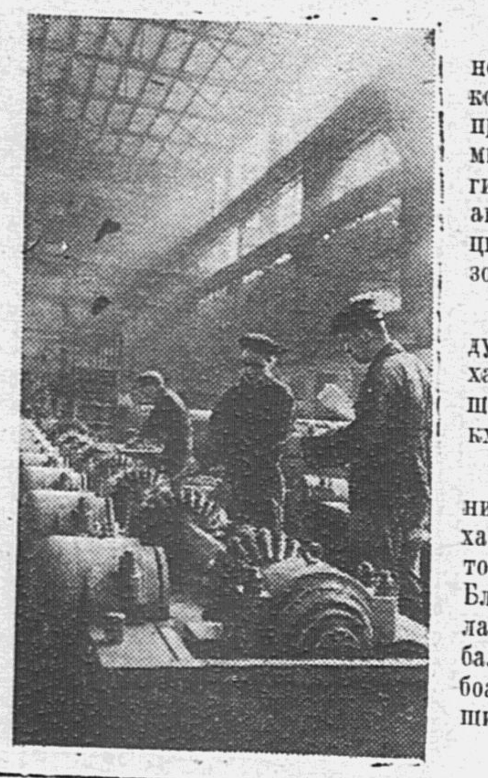
С. ВОРОНИН.

Башкирски АССР. Шкаповски мехкдаьттан месторождене хьалъеш латт газобензинови завод. Ударни хургья аьнна кхайкаьяьча цу стройке тӀагӀертта болх беш ба кагий нахи мехкарийи. ХӀанз компрессорашта кӀал бетон юллаш а латт, хӀьта компрессорни цеха тховна тӀа балкаш йохкаш а латт.

Из стройка йистеяккха лаьрхӀа да Ленински комсомола 40 шу доалача деношка.

СУРТА ТӀА: газобензинови завода котельне паровой яьш оттадеш.

Московски область. Езача машиностроенен Электростальски завода коллективо металлургически предприятештеи, кӀор боаккхача промышленностаи, хьалъеш латтача гидроэлектростанцештеи низ бола агрегаташ арахец. Цу завода продукци вай мехка йовзарал совгӀа, доазол дехьа а йовзаш я.

Сийлахь-боккхача Октябра 41 шу дузача денга сий долаш духьал бахарна предприятен эзараш болхлой шоаш тӀаийца декхараш толамца кхоачашдеш ба.

Сурт тӀа: № 3 йолча механосборни цехе. Аьттехьара, аьрдехьа—механизмаш вӀашагӀйохка мастер Полетов Анатолий, слесараш-сборщикаш Блинков Юрийи Деревягин Николайи «650» яхача прокатни стана балха рольганг вӀашагӀйоллаш боахк. Цар хӀара дийнахьа сменаш норма совгӀа кхоачашъю.

В. СОБОЛЕВА сурт.

XXI СЪЕЗДА СИЙНА

ВорхӀ ди ханал хьалхагӀа

Ийс бетта йоагӀа программа кхоачашъяьй Нохч-ГӀалгӀай Совнархоза предприятеша

ССКП ЦК-а сентябрьски Пленумо аргӀан йоаца партен XXI-гӀа съезд гулъе аьнна баьча соцамо Нохч-ГӀалгӀай совнархоза предприятей болхлой, инженерно-технически болхлой, гӀулакхерча наьха къахьегамца бола безам кхы а чӀоагӀагӀа лакхбир. Съезда хьалхарча яхье республикан къахьегамхоша хьалхара котало яьккхай: валовой продукци яккхарах ийс бетта йоагӀа план совнархозе гӀолла ерригa а хьайийцача ворхӀ ди ханал хьалхагӀа кхоачашъяьй. Заданел совгӀа мехкага кхьчад дукха мехкдаьтта, газ, мехкдаьттан сийрда продукташ, фенол, ацетон, кхыйола дукха продукташ а хӀамаш а.

Предприятей коллективаша толамца кхоачашъю къахьегама овсарле лакхъяра а продукцега дӀабода мах лохбара а йола заданеш. ДӀадахача шера укх ханаца нийсдича цхьан болхлочо баьча балхах хьаухула продукци 10 процент лакхъеннай. Продукцега дӀабода мах лохбара счетах бархӀ бетта 70 миллион сом кходаьд.

Белгалъяьнна къахьегама дика котало яьккхай мехкдаьтта доаккхачеи газовойи промышленноста управленен предприятей болхлоша: мехкдаьттеи гази яккхара ийс бетта йоагӀа план хӀама ца эшаш цхьа бутт хьалхагӀа кхоачашъяьй цар. Эггара дикагӀа дола хьокхамаш даьхад цхьайт бетта йоагӀа программа хӀанзехьа а кхоачашъяьча «Сунжанефта» промысловикаша.

Совнархоза мехкдаьтта доаккхача промышленноста управленен технологаша массехк ди хьалхагӀа кхоачашйир ийс бетта йоагӀа мехкдаьттан сийрда продукташ, даьтташ, битум яккхара план. Октябрь бетта счетах хӀанзехьа а массехк эшелон доагам даьккхад цар.

Ийс бетта йоагӀа программа ханал хьалхагӀа кхоачашйир Нохч-ГӀалгӀай мехкарча энергетикаша а совнархоза строительни материалий промышленноста предприятей коллективаша а.

Къахьегамца даьннача хьалхарча толамаша дог гӀоз а даьккха, совнархоза промыслай, заводий, ерригача предприятей болхлоша кхы а чӀоагӀагӀа яхь лаьцай Сийлахь-боккхача Октябра 41 шу дизара мабоагӀа накъа баха, партен XXI-ча съезда сийна къахьегама керда совгӀаташ кийчду цар.

Артела къахьегамхошта дика довз шоай гӀулакхаш

«Галантерейщик» яхача артела коллективо валовой продукцен план 116 проценти товар арахецара план 121 проценти кхоачашъяьй бархӀ бетта.

Къаьстта дика толамаш дахарах белгалъяьлар артеле нов. Цатурьян керте вола чемоданаш ю цехи Балаяна кулгал ду «Зеркальни» цехи. БархӀ бетта баьча балхо хьахьекхар цу цехаша шоашкара балха тӀа дика никъ а гойташ толамаш даьха хилар. Иштта артела коллективана юкъе дика лоархӀаши сийдеши я нов. Ляу керте вола кийнаш ю цех а.

Артела председатела новкъоста Ахильговс шийга даьча хаттара жоп луш дийцар ССКП аргӀан йоацача XXI гӀа съезда сийна коллективо 6-ча ноябре шера план кхоачашъе дош а луш тӀаийца укх лохера декхараш: артела къахьегамхоша арахецача продукцен овсарал 8,8 процент лакхъе, накопленен план 155,3 процент кхоачашъе, мамогга дукхагӀа кхыйолча продукцей тайпаш арахеца хьажа, иштта кхы дуккха а.

Тха коллективо — аьлар нов. Ахильговс — хӀанзалца арахецаш хинначул дуккха а дукхагӀа арахецаргъя продукци хӀанз денз дӀа, хӀана аьлча коллективо денна дош харц хинна моттиг цхьаккха а яц. Цул совгӀа лаккхера балха декхараш а да артела къахьегамхошта хьалхишка латташ.

А. ДОДОВ.

Шоаш тӀаийца декхараш толаме кхоачашду

Республикан берригача къахьегамхоша санна Шалински района «Джалка» яхача совхоза шоллагӀча отделенен тракторни бригадан механизатораша партен XXI съезда сийна керда декхараш тӀаийцад. Цар тӀаийца декхараш кхоачашделга бӀаргадойт балха эггара хьалхарча дено а. Лаьтта оахаш боахкачарна а гурахь дӀадувча ялата лаьтта кийчдеш боахкачарна а юкъе шерра йоаржаяь я социалистически яхь.

15-ча сентябре механизатораша мошача доакъара лаьрхӀа 100 гектара тӀеи, хӀьта ялата лаьрхӀа 40 гектара тӀеи мукх дӀабийнаб. Сменах йола нормаш тӀехдика кхоачашъеш «Беларусь» яхача тракторца болх беш ба бригадан дикагӀа бола механизатораш Бибулатов Салаудии Амиров Башири. Дийнахьа ялат дӀадувш, бийсана лаьтта оахаш болх бу цар. Ялат дӀадув лаьтта дика тоадарца белгалваьнна ва къона механизатор Селимсултанов Заурбек. Сменах 17 гектар йолча 29—30 гектар лаьтта тоаду цо, вешта аьлча 170—180 процент план кхоачашъю.

Б. ЗАНГАЕВ.

Доккхий декхараш

ССКП ЦК Пленумо партен XXI съезд гулъярах баьча соцама чӀоагӀа раьза хилар хьахьокх электромеханически завода металл лоаладеча пролетан болхлоша шоаш керда тӀаийцача доккхийча декхараща.

Тоннаш лоархӀаш арахецача лоаладаьча металлех шера йоагӀа план 105 проценти, фитингий дукхал 150 проценти кхоачашъе, лоаладеш метталлага дӀабода мах 0,5 процент планал лохбе, дӀадахача шера хинначул металл лоаладеча хула брак 1 процент лохъе, цхьаккха травматизм хинна моттиг ца хилийта, январь бутт хьатӀакхачалехьа лелхара кхераме йоаца 50 мм. квадратнии 120 мм. квадратнии кӀопилгаш арахеца Іомабала, 3 рационализаторски предложени яла, и. кх. а социалистически декхараш тӀаийцар цар XXI партен съезда сийна.

В. Данильян керте латта формовщикий бригадан болхлоша Г. Комаровси, В. Черновси, В. Панчихинаси вагранщик Н. Бесединеи хӀара денна сменах йоагӀа план 180—200 процент кхоачашъю.

Цар токарни пролетан болхлоща социалистически яхь лелаю. Хьинар совгӀа даьккха къахьег токараша а. В. Бородина цӀи сийлен доска тӀара Іо ца йоала шоллагӀа шу да. Укх кхаь бетта лаьрхӀача юкъера цо сменах кхоачашъю план 290 процент хул. Токараша Т. Школиковс 294 процент, Н. Григоровс 251 процент, Матышевас 203 процент йоахаш денна план тӀехкхоачашъеш дика болх бу.

Дош кхоачашдергда

Грознера «Кавэлектромонтаж» треста электромеханически завода къахьегамхой коллективои, инженерно-технически болхлошеи, гӀулакхерча нахеи аргӀан йоаца XXI партсъезд гулйойла аьнна баьча хоамаи Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революцен 41 шу дузача дени сийна аьнна къахьегама керда декхараш тӀаийцад.

Шера йоагӀа пачхьалкхен план валовой продукци 6 дии товарни продукци 10 дии ханал хьалха кхоачашъергйолаш, къахьегама овсарле 1 процент лакхъергйолаш, продукци хьаярга бода мах 0,6 процент лохбергболаш, балха юкъе 60 рационализаторски предложенеш йоалаергйолаш цу предложенеех 20 эзар сом пайда эцаргболаш дош деннад завода къахьегамхоша.

Цул совгӀа, коллективо соцадаьд хьа а даь шишша квартира йола 11 цӀа йистедаккха, 7-гӀа ноябрь тӀаккхоачаш хьалхара железнодорожни тупикан очереды, бетонни опорай арматурни отделенеши, иштта кхыяраш йистеяха.

С. ЧАХКИЕВ.

ЛоархӀамера балхаш ханал хьалха кхоачашде

Боккхача безамца, кӀоаргтарча уйланца кхета а деш, бийцар кондитерски фабрикан коллективо ССКП ЦК аргӀан йоацача XXI съездах бола соцам.

ХӀанзолца а во болх баь бац тха коллективо,—аьлар производственни собране ше къамаьл деш партийни организацен секретара нов. Поповс, цхьабакъда дӀахо кхы а доккхегӀа къахьегаман декхараш латт фабрикерча коллективана хьалхашка.

1959—1965 шерашка СССР юрта боахам дегӀабарна, контрольни цифраш ювцаргйолча ССКП аргӀанца йоацача XXI-ча съездо дуккха а керда хӀамаш юкъе доалоргда вай мехка вахара, — аьлар цо дӀахо, — цхьабакъда цу дезача денга кийчлуш санна коллективо шоай балха совгӀаташца белгалдаккха деза Сийлахь-боккхача Октябра 41-шу дизар а.

Цул тӀехьагӀа къамаьл даьча фабкома председатела новкъоста Ковгана аьлар, ССКП ЦК аргӀан йоаца XXI-гӀа съезд вӀашагӀтоха аьнна ССКП ЦК Пленумо баь соцам къоабал а беш, фабрикан коллективо доккхий социалистически декхараш тӀаэц. 1958 шера 25-ча декабре шера йола план кхоачаш а еш съезд хьаеллара сийна 1959 шера январь бетта лаьрхӀа балха план кхоачашъе, валовойи товарнии продукци арахецара шера план 25 декабре кхоачашъе, хӀьта 200 эзар сомал тӀех планал совгӀа продукци арахеца, болхлой къахьегаман производительность планага хьежача 0,2 процент тӀа а тохаш 40 эзар сома производственни экономи яла, и. кх. дӀ.

Сайгеи сай бригадан коллективагеи доагӀача даькъа, — йоах дӀахо н. Ковгана, — фабрикан кулгалхошта тешам лу аз XXI-ча съезда а Октябра 41 шу дизара а сийна низ маккхоачча цӀенача дагара къа а хьегаш бригадо хьалхле йоаккхарг хиларах.

Иштта къамаьлаш даьча кхы дуккханеша а тӀаийца сийлахь-доккхий декхараш кхоачашдерг хилар тешам белар.

И. ПЛИЕВ.

МагӀалбике цӀей дездар

Ткъаьи пхиъ шу хьалха, 1933 шера 19 сентябре, мастер Кабир Тайзетдинов керте латтача мехкдаьтта лохаш болчар бурув техача скважинас дикача мехкдаьттан низ бола кӀеж техар. Дукхача шерашка наха хьийга къа зехьа довнзар.

— Уккхаза город МагӀалбик хургья — аьлар езача промышленностан халкъа комиссара Серго Орджоникидзес.

Керда город берригача мехко хьайора. ХӀанз 20 километр гаьна гувнаш тӀа а аьлешка а латт бӀаьш скважинаш.

Дуккха еза нефтяникашта шоай город, цох доаккхал ду. Доккха цӀей санна белгалдаьккхар цар МагӀалбике мехкдаьтта даьнна 25 шу далар. ЦӀей дездеш хозъьча улицашка гӀолла, буровой вышкан макет латтача № 13 йолча скважина йолча бахар кийчбенна бӀаьш нефтяникаш, къона бараш, къаьна бараш, маӀа нах а кхалнах а.

Митинг хьа а йилла нефтепромыслови управленен начальника нов. Плиевс дош лу хьалха буровой мастер хиннача хӀанз пенсионер волча нов. Тайзетдинова. Цо дувц мехкдаьтта доалла керда моттиг хьа мишта йиллар. Цул тӀехьагӀа къамаьл ду пенсионера нов. Молоковс, буровой площадкан заведующес нов. Пенкина «Малгобекнефта» керттерча геолога нов. Галямовс...

Шоатта дийнахьа къахьегамхой депутатий МагӀалбикан городской Совета торжественни сесси хилар, цига доклад еш къамаьл дир партен горкома хьалхарча секретара нов. Аванесовс. Цо дийцар буровикий а эксплуатационникий а турпалал. Сессе дакъалоацаш хиннараша чӀоагӀа тӀоараш тох нов. Аванесовс буровикий нн. Лысенко, Цесара, Рябова, Негоднева, Тулашева, Косяка, плотника нов. Кузнецова геолога нов. Галямова иштта кхы дуккхачар цӀераш яьхача. ДӀайха моаршал хоат зале хиннараша, МагӀалбик Ӏойиллача хьалхарча дийнахьа денза цига болх беш болча, къахьегама ветеранашка нн. Мальковга, Зайкага, Касаковга, лорага нов. Протасовага, хьехархочунга нов. Шагаровага.

Партен областан комитетагара моаршал хоатт нов. Сайкос, халкъа боахама Советагара-совнархоза председатела заместитела нов. Апряткина; Украинан Коммунистически партен Голопристански райкома хьалхарча секретара нов. Сайчука Херсонщинерча къахьегамхошкара моаршал лу, Грозненски горисполкома председатела нов. Брыксина — республикан столицан къахьегамхошкара, нов. Качлишвилес — мехкдаьтта доаккхачеи газовии промышленностан управленегара, геолого-минералогически Ӏилмай доктора. «Малгобекнефта» хьалха хиннача геолога нов. Хуциевс Грозненски Ӏилма-тохкама института коллективагара, Грозненски нефтеперерабатывающи завода директора заместитела нов. Храпоненкос — Грознен нефтепереработчикий цӀерах.

Нов. Сайчука—цӀей дездеча енача Херсонски областан Голопристански района делегацен кулгалхочо малгобекцашта лу Украинани Нохч-ГӀалгӀайчени къахьегамхой вежарий доттагӀал хьахьокхаш йола цӀе байракх.

Къахьегама ветераний йоккхача группана а МагӀалбика предприятей производствон дикагӀа болча болхлошта а совгӀаташ, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ, хӀьта иштта ССКП МагӀалбикан горкома а горисполкома а грамоташ елар.

Торжественни сесси йисте яьлча города майда хьалйиизар эзараш болча наха. Йийлача майдан тӀара малгобекцашка дӀайха моаршал хььтар Волжски халкъа хора коллективо, цул тӀехьагӀа концерт елар.

Бийса яххалца сакъердаш хилар цига. ХӀьта кӀиран дийнахьа культуран ЦӀен хьалхашкарча беша бӀаьш нах баьхкар белгалваьнна дикача большевиканна-ленинцана Серго Орджоникидзена памятник хьаделлача.

Постамента тӀа йоазув да:

«Серго Орджоникидзена — МагӀалбик йиллачоа. 1958 ш.».

Ший города 25 шу далар дездеш, партен XXI съездага сийленца накъа бахар духьа лоаттаеча яхье шоай къахьегама толамаш совдахар, кӀоаргга доалла дуккха мехкдаьтта хьаделла шоаш ца кхоабеш болх бе дегаш ураэтта ба Малгобекцаш.

ЦӀи хеза механизатор

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе (ст. Нестеровская) 28 шера болх баьб механизатора Василий Александрович Павленкос. Цунна хетаяь собрани хилар Нестеровски культуран цӀагӀа. ЧӀоагӀа безаме сайре яр из. Цига хьагулбенна дукха полеводаш, хьайбаш леладераш, механизатораш, юртара гӀулакхера нах бар.

Эггара хьалхагӀа къамаьл дир колхоза председатела С. М. Умурщадъянца. Цо партийни организацегара а колхоза правленегара а моаршал кхайкадир доккха совгӀат а делар. Нестеровски юкъерча школан дешархой цӀерах къамаьл дир Тимошенко Федора. Цо дешархошкара доккха моаршал делар Павленкога, цул совгӀа 10 класс яьккха йистеваьлча колхозе трактористалла болх бергболаш дош делар.

Къамаьл деш хилар къахегама ветеран вола Павленко а. Цо чӀоагӀа баркал аьлар хьагулбеннарашта, хӀьта шоай колхоз йӀаьхегӀа хургйолаш дош а делар.

Собрани йистейоалаш Нестеровски культуран ЦӀен низаца оттадаь концерт хилар.

Безаме чаккхъялар цӀи хезача механизатора хетаяь хинна сайре.

КЛЕМЕНОВ П.

Паччахьалкхенна планал совгӀа юрта боахаман продукташ

Курчалоевски района юрта боахаман къахьегамхой мехка ялат сихха алсамдаккхарах йола ССКП XX-ча съезда директиваш кхоачашъеш ба. Цар планал совгӀа пачхьалкхенга 65 эзар пунт ялат дехкад, гидуаргаш йохкара план кхоачашъяьй.

Паччахьалкхенга кхы а 500 тонн гидуаргаш йохка декхараш тӀаийцад.

Цар декхара тӀаийцад 1958 шера 15-гӀа Октябрь хьатӀаккхоачаш пачхьалкхенга 1500 тонн фуна лаьрхӀа дикагӀа йола хьажкӀаш йохка, аьнна.

* * *

Ачхой-Мартановски района къахьегамхоша дог раьза долаш тӀаийцар аргӀан йоаца партен XXI съезд гулъярах бола ССКП ЦК сентябрьски Пленума соцам. Совхозий болхлошеи, специалисташеи, гӀулакхерча нахеи партен съезда хьалхара социалистически яхь шерра йоаржаярца 20-ча сентябре пачхьалкхенна бьца дaараш дӀадалара план 131 процент кхоачашъяьй, пачхьалкхенна дахача шера денначул совгӀа 6.400 центнер бьца дaараш дӀа а луш. Бьца дaараш хӀанз а чуэцаш латт, хӀьта пачхьалкхенна кхы а 3000 центнер бьца дaараш дӀа а лургда районо.

Деррига низаш дIалургда вай коммунизм хьалъяра планаш кхоачашъярна

ССКП Нохч-ГIалгIай обкома IV пленума тIара

19 сентябре ССКП областан комитета IV пленум хилар. «ССКП ЦК сентябрьски Пленума итогехи аргIан йоацача ССКП XXI съездага кийчоярна республикан партийни организацей декхарехи» доклад еш къамаьл дир ССКП обкома хьалхарча секретара нов. **Яковлевс.**

— АргIан йоаца ССКП XXI съезд гулъяро — йоах докладчико,—коммунизм хьалъяра сийлахьйоккха программа тIагIерттаи цахаддаши кхоачашъеш йоаллача вай партен исторен чухь керда никъ хьабелларгба.

Советски Союза Коммунистически партен съездаш массазза а хиннад партени берригача мехкеи вахара юкъе, дунен мехкашта юкъерча коммунистическии болхлойи болам дегIабарна юкъе белгалдоаллаш дола исторически гIулаккхаш.

Советски Союза Коммунистически партена а СССР-е коммунизм хьалъяра а боккха лоархIам болаш я партен XX съезда исторически решенеш. Партен Центральни Комитето ший деррига низаш. еррригача партени дерригача халкъеи низаш кIаьд ца луш тIаухийт съезда решенеш кхоачашъярна. Ховча тайпара цу хьакъехьа тIехдаьнна белгалдоалаш толамаш даьхад. Мехка сихха дегIайоагIа социалистически промышленность, махулла дегIабоагIаш латт юрта боахам, цахаддаш лакхлуш латт къахьегамхой культуреи бахара хьали.

Цу дерригнеша а тешал ду, боахама социалистически система тIех хилар бахьан долаш Советски Союза керттера экономически декхар— сега сих лаьрхIа продукци хьаярна хьалхадаьннача капиталистически мехкашта тIехьакхер кхоачашдара наькъ тIа вай мохк балара.

Дерригача советски халкъаца цхьана — йоах докладчико,— довзаш дола толамаш даьхад вай республикан къахьегамхоша а. Нагахьа санна республикан ерригача промышленностан валови продукцен 1955 шерара дукхал 100 процент лаьрхIача, укх шерарча лоархIамах из хила еза 132 процент, цунца цхьана машинаш елга — 146, химически промышленносте — 177, ейча — 155,7, кхачан — 132,3 процент.

Шерагара шерага республике шерлуш латт капиталовложенен дукхал ,кхы а дукхагIа хулаш латт промышленни, нах чубахеи, культурни вахареи гIишлош хьалъелга. Тоъам ба ер цифраш яйзача: нагахьа санна 1955 шера паччахьалкхен планах 33,5 эзар квадратни метр нах чубаха цIеноги дIадала дезаш лаьрхIа хиннадале, укх шера дIалургда 65,6 эзар квадратни метр, вешта аьлча 2-зза дукхагIа.

ССКП XX съезд хинначул тIехьагIа дукха балхаш даьд вай юрта боахаме а. Республике дукхагIа хиннад ялаташ дIадув лаьтташ, дикагIа хьувкъ дуккха а юртбоахаман культураш, айбеннаб хьайбаех боала пайда. Цу дерригнеша торо лу 1955 шера енначул кхашкара а хьайбаех йоаха а продукташ паччахьалкхенна укх шера лоархIам боллаш дукхагIа яла.

Цхьабакъда, дикача гIулакхацца цхьана промышленностан, юрта боахама балха юкъе хIанз а кIезига дац цIенхоштта дола кхоачашбоацараш.

Промышленностан валови продукци арахецара бархI бетта план кхоачашъянза я 30-нел тIех предприяти. Къаьстта эсала да, бархI бетта план 89,4 процент мара кхоачашдаь доаца, бурув тоха балхаш.

Вайна тоъам хилац мехкдаьтта доаккхача промышленностан предприятей хьокхамех а, бIарчча хьаийцача шоашта оттаяь планаш цар кхоачашйойя а. Промыслови управленей, мехкдаьттан промыслай болх нийса леларгболаш а де дезар хьалха доахаш а лелабац. Цудухьа беттагара беттага хувцапуш хул мехкдаьтта, къаьстта газ яккхар.

Шоашта хьалхашка латта декхараш во кхоачащду совнархоза предприятеша: № 1 йолча кирпишкий заводо, Советскии Грозненскии леспромхозаша, № 1 йолча мебельни фабрикас, крыяраша.

План кхоачашъяра гIулакх геттара во латт республикан Министрий Совета карарча, шу доладелча денз дуккха а миллионаш сома маьха продукци планал кIезигагIа еннача, промышленни предприятешка.

Укх шера во хьийкъадац ка бола ялаташ, уж чуэцилга дикагIа чаккхдаьккхад, цо торо хилийтай паччахьалкхенна ялат дIадалара план ханал хьалха кхоачашъе — республикан колхозашеи совхозашеи 15 сентябре паччахьалкхенна дIачуденнад дерригача 1957 шера денначул 680 эзар пунт ялат дукхагIа.

Колхозашкеи совхозашкеи фуражни цхьан Iаттагара шура яккхар лакхденна 76 килограмм. Укх шера 8 бетта дерригача боахамаша дIадахача шерарча укх ханаца нийсдича паччахьалкхенна шура 9 процент, фуаш 13,8 процент, тха, 2,7 процент дукхагIа деннад. Соахкарчул иштта дуккха. дукхагIа кийчъяьй силоса а.

Цунца цхьана республикан юрта боахаме цIенхоштта кхоачамбоацараш да кхашкареи хьайбайи продукташ яхараи паччахьалкхенна дIаялараи.

Геттара во лел дулх кийчдара гIулакх Ачхой-Мартановскии, Назрановскии, Курчалоевскии, Надтеречнии, Шалинскии районашка.

Юрта боахаме цу тайпара хьал хилара цхьа бахьан да Министрий Советои юрта боахаман министерствоси юрта боахама тесса кулгал делга. Юрта боахаман министерствос, хин боахама управленес балха говзал йолаш доал дац колхозаштеи совхозаштеи, МТС-и РТС-и. Цар бе безача тайпара тIагIертта бац хIара колхозе, совхозе юрта боахама продукташ дIахо а дукхагIа хилийтарна къоастаде деза овлан тIара дешаш къоастадара болх, кхоачашдича юрта боахам айбергбола балхаш чакхдоахилга Iалашдац.

Юрта боахаме кхоачамбоацараш лоархIам боллаш кIезигагIа хургдар нагахьа санна ерригa райкомаш, райисполкомаш бокъонца, гIулакх дика ховш колхозий, совхозий, МТС, РТС балхашка хьожаре. Докладчико чIоагIа критика йир партен Урус-Мартановски райкома секретарь нов. Васильковнеи райисполкома председатела нов. Эрбиевнеи, хIаьта иштта партен Шалински райкома секретара нов. Донсковнеи цу райкома бюронеи совхозаштеи первични партийни организацештеи цар геттара во доал дарах.

Партийно - политическии, наха юкъера кхетамеи, идеологическии балха хьакъехьа дола цIенхоштара кхоачамбоацараш дувцаш докладчико белгалдоах, из болх дукхагIча хана боахами культуреи хьалъяра декхаращца ца буцзаш лелабелга. Партийни дешара системе, коммунисташа марксистско-ленински дешар дешаш масаз а занятей идейно-теоретически лаккхал Iалашъяц. Кадрай экономически дешара юкъера дIаьыккхаяц лоаца практицизм, марксистско - ленински экономи, конкретни экономикан дешаш Iомаде дезача занятешка предприятера гIулакхаш мара а ца дувцаш.

Бахача наха юкъера политически болх масаз а хилац майрра, тIагIертта лелабеш. Къахьегамхошта хьалхашка докладаш еш къамаьлаш кIезига ду партийни советски кулгалдеча болхлоша. Политически балха юкъе мела моттиг я нах бахача моттигашка болх белга.

ДIахо нов. Яковлевс хоам бу ССКП обкомои республикан Министрий Советои, Нохч-ГIалгIай экономически района халкъа боахама Советои моттигашкарча предложенейларда тIа къоастадир ССКП XXI съезда сийна къахьегамхой керда лакхара социалистически декхарех дола дош аьнна. Цу декхараша лерхI промышленностан, гIишлошъеча, транспорта предприятей коллективаша шоай шера йола производственни планаш ханал хьалха кхоачашъелга, деррига технико - экономически хьокхамаш лакхделга. Юрта боахама даькъе декхараш хьожадаь да юртбоахама деррига балхаш дика чакхдахарна, юрта боахама продукташ хьаяхареи паччахьалкхенна дIаялареи план кхоачашъярна, техниках дикагIа пайда эцарна, тракторaш, комбайнаш болх ца беш ца латтарна, хIара механизаторо сменни балха норма тIех кхоачашъярна.

Партен XXI съездага кийчо еча хана — йоах йисте воалаш докладчико, — первични партийни организацешка отчеташи хоржамаши хургда, районни партийни конференцеш чакхъяргья. Отчеташи хоржамаши делга дика вIашагIделла политически лакхал йолаш чакхдаккха деза. Хургйолча партийни конференцешкеи районни партийни собранешкеи масса а оагIорахьара, кIоарга ювца еза СССР-а халкъа боахам 1959-1965 шш. дегIабарах йола контрольни цифраш ювцача доклада тезисаш.

Первични партийни организацей отчетно - хоржамий собранешка Iалашдаь хила деза хьалхашка латташ дола боахама-политически декхараш толамца кхоачашдарна, парте боацача дукхача нахацара бувзам чIоагIбарна коммунисташ хьалкхебеш а вIашагIтохаш а партийни организацеша даь балхаш бокъонца дувцилга.

Бокъо я, ССКП XXI съезда накъа болхаш коммунисташеи Нохч-ГIалгIай АССР-а берригача къахьегамхошеи вай Коммунистически партена а тохкама чакхъяьннача цун штаба — Ленински Центральни Комитета а гонахьа кхы а айхагIа шоай мугIараш кхотадерг хиларахи вай мехка коммунизм хьалъяра доагIаш дола дакъа лоацарг хиларахи, тешам бала.

* * *

Нов. Яковлева докладах эгара хьалха пренеех къамаьл дир ССКП Сунженски райкома секретара нов. **Чадовс.**

— Сунженски района къахьегамхошта, дерригача советски халкъанна санна, чIоагIа дог айдаларца хайра партен Центральни Комитета сентябрьски Пленум хиннилга а аргIан йоаца ССКП XXI съезд гулъяра Пленумо соцам баьлга.

Чакхъяьннача собранешкеи митингашкеи къахьегамхоша Iалаьмате чIоагIа патриотически цхьоагIо йолаш хьаьлар партен XXI съезд хьаелар дездеш къахьегама керда толамаш доахарг хилар. Районе хIанз къахьегамхой дог чIоагIа айденнад. ЛоархIам боллаш лакхденнад промышленни а юртбоахама а производствон продукци хьаелга. ССКП XX съезд хинначул тIехьагIа районе лакхденнад ялат доаккхилга 1,5, гидуаргаш — 1,2, баьца дааpаш — 1,3, дулх — 1,2, шура — 1,7, фуаш — 2,2. Района ханал хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат, сомаш, баьца дааpаш фуаш дохкара план. Колхозаша чуеллаш хIара Iатта лаьрхIача 17,2 тонн геттара дика хьажкIий силос. Толамца болх беш я «Сунжанефть» яхача мехкдаьттан управленен нефтяникий, Ассински консервни завода ,кхыча промышленни предприятей коллективаш.

Нов. Чадовс хоам бир хургйолча ССКП XXI съезда сийна района юрта боахама къахьегамхоша кхы тIа а паччахьалкхенга 30 эзар центнер хьажкIаш, 10 эзар центнер гидуаргаш, 20 эзар центнер баьца дааpаш, 3 эзар центнер шура, 1500 центнер дулх дохка лаьрхIалга. Укх шерара юртбоахама балхаши паччахьалкхенга ерригa продукташ йохкилгеи йистдаргда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу дузаш. Промышленни предприятей коллективаша оттадаьд валови продукци хьаяра план 20 декабре кхоачашъе.

ТIаийцача социалистически декхараша — йоах нов. Чадовс, — партен райкомаи первични партийни организацештеи къаьстта бехктохаш тIабул уж толамца кхоачашдарна. Из дулургдац наха юкъера, организаторски политически болх чIоагIбарца мара.

— ССКП Центральни Комитето соцам барца промышленностани гIишлошъяреи доал делга эргадаккхаро, производственни планаш ханал хьалха кхоачашъярна яьржача дуккхача наьха яхьо совнархоза предприятешка, торо хилийтар валови продукци арахецара бархI бетта план хьалха кхоачашъе — аьлар партен Нохч-ГIалгIай совнархоза председатела заместитела нов. **Апряткина,—** Цхьабакъда совнархоза а цун управленей а балха юкъе лоархIам болаш кхоачамбоацараш ,а. 8 бетта производственни программа кхоачашъяьц 17 предприятех, паччахьалкхена 26 миллион сома продукца планал кIезигагIа еннай. Бурув тохара план совнархозе 89,4 процент мара кхоачашъяьц. Бурув деттараш иштта тIехьабисарa керттера бахьан да простойши авареши ца хилийтарца лоаттабе беза къовсам ца лоаттабар. Болх во бу гIишлошъеча организацеша, цар тIехьдоах лоархIамера гIишлош хьалъе йоахилга.

Хургйолча ССКП XXI съезда сийна керда социалистически декхараш тIаийцад совнархоза предприятеша. Уж декхараш толамца кхоачашдарна партийни организацеша боахама балхашта тIахьожам лоаттабелга тоаде деза. Коммунисташ, дикагIа бола болхлой шерагIа юкъе оза беза боахама дешаш дувцаш, царца дагадувла деза. Областан, городий, районий партийни комитеташа тоаде деза боахама кулгалделга.

— ССКП XX съезда исторически решенеш кхоачашъеш,— аьлар партен Грозненски горкома секретара нов.**Симарзина,** — Грозни къахьегамхоша доагIаш дола дакъа лаьцад социалистически экономикеи культуреи дIахо дегIайоалаярна. ССКП ЦК сентябрьски Пленумо 1959 шера январе аргIан йоаца ССКП XXI съезд гулъярах баьча соцамо города къахьегамхой политически а производственни а хьинар кхы а чIоагIагIа айдаьд. Массанахьа а керда лакхара социалистически декхараш тIаийцад. Шеко яц уж декхараш сийленца кхоачашдерг хилара.

ДIахо нов. Симарзина дувц партен горкома, райкомий, первични партийни организацей балхацар кхоачамбоацараш. Уж кхоачамбоацараш хул партийни организацеша наха юкъе политически болх кIезига лелабарах, дукхагIа йолча хана боахамах а хьалхара хьалхара дIамига балхаш деш наиштта хьалхара. Горкома бюрос хьехам ийцаб чакхъяьннача партийни актива собранешка коммунисташа яьча къизача критиках. Уж критически дийцар вIашагI а теха цар де яьхар деш латт. ХIанз партен горкомо къаьстта йоакхо ю болхлоштен гIулакхерча нахан юкъе политически идейно-кхетамеи болх чакхбаккхара къахьегамхой предложенешка тергам тIабохийтаи, фелал йолаш хьаэшар царна эшар дIалашдара кулгалдеш первични партийни организацей берригача балха лоархIам лакхбарна. Кулгалдеча партийни боахамей кадрай предприятешка, организацешкара гIулакхаш лелара бехктохам айбеш я горкомо, де дезар ду кулгалду берригa болхлой къахьегамхоца массазза а вIашагIбеттайгаргболаш, царна политически доклаш, беседаш ергйолаш, партени Советски правительствос а политикан дешаш довзийтаргдолаш.

«Красный молот» яхача завода сварщика нов. **Бучановс** аьлар: заводa коллективо чIоагIа раьза хинна тIаийцар дIахо йодача хана вай мехка халкъа боахама дегIабарах дола контрольни цифраш ювцарна аргIан йоаца партен XXI съезд гулъяра хьакъехьа ССКП ЦК Пленумо баь соцам. ССКП XXI съезд хьаеллача денга кердача балха толамашца накъа дахарна массайолча цехашка дийца а дийца, доккхегIа дола социалистически декхараш тIаийцад.

ССКП XXI съезд гулъярах бола хоам Курчалоевски районерча къахьегамхоша чIоагIа дог гIоздаларца тIаэцарах дийцар Курчалоевски райисполкома председатела нов. **Шотаевс.** Лоацчача хана чухь тоъал болх баьб районе керда колхозаш йохкаш а цIабаьхка нах балхаш тIеи боахамаи дIанийсбеш а.

— Вай республике 145 эзар болча профсоюза членаша чIоагIа дог гIоздаларца тIаийцар аргIан йоаца ССКП XXI съезд гулъярах бола хоам. 1959—1965 шерашка СССР халкъа боахам дегIабарах йола контрольни цифраш цу съезде ювца оттаяр — йоах Облсовпрофа председатель волча нов. **Сидельниковс,** — дIахо йодача хана вай социалистически даьхен социалистически экономика, Iилма, культура дегIаярна, къахьегамхой бахара хьал тоадарна партеси цун Ленински ЦК-аси хадданза йоакхо еш хилар цIаькха а хьаьхокхаш хилар да.

Промышленни предприятей, совхозий, МТС-ий, РТС-ий, колхозий коллективаша доккхегIа дола социалистически декхараш тIаийцад шоашта ССКП XXI съезда сийна. Из бахьан долаш партийни профсоюзни организацеша къаьстта доал дикагIа данза дардац социалистически яхь йоаржаяра. Цу балхацара формализм хIанз а дIаьыккхаяц,— йоах нов. Сидельниковс. Дукха моттигаш я яхь лаьцараштa лерттIа болх бе торо Iалаш ца еш. Болх беш йола моттигаш кийч ца яри, технически кхоачамбоацараш хилари, материалаш ца хилари бахьан долаш укх шера бархI бетта бIаь кховзткъеи итт эзар совгIа сега-ди доадаьд республикан промышленни предприятешка. Болхлой къахьегам къаьстта во вIашагIбеллаб № 1 йолча «Чечингстрой» треста управлене, 12-гIа треста № 2 йолча строительни управлене, кхыча строительни организацешка а. Профсоюзни организацеша кIезига йоакхо ю социалистически яхь мишта лел наха дIахайтатара, тIаийца декхараш вIаший кхоачаш мишта ду хьажара Масала, «Красный молот» яхача заводе укх ах шера чухь цIаккха а тIаийца декхараш вIаший яхь лелаеш йолча коллективаша кхоачаш мишта ду хьежа бац йиьлагIча цехеи (начальник нов. Войцицкий, цехкома председатель нов. Дзортов) № 14 йолча цехеи (начальник нов. Паташников, цехкома председатель нов. Сергеев). Социалистически яхьанна деш дола доал тоадар, наьха политическии къахьегамани хьинар айдарна бокъонца хьалхле лелаяр,— партийни, профсоюзни, комсомольски организацей а боахамашта хьалхле лелаерий а цIенхошттара декхар да.

— ССКП Центральни Комитето хадданза новкъостал дар бахьан долаш, укх шера производственни план кхоачашъярна къахьегамхой оарцагIа а баьха, дикка толамаш даха мегар республикан партийни организацена. Цхьабакъда уж толамаш кхы а доккхегIа хила йиш йолаш дар, — йоах ССКП обкома секретара нов. **Сайкос,** — нагахьа санна ерригача предприятешкарча къахьегамхошта юкъера партийно-организационни партийно-политическии болх дикагIа хиннабаларе. Масала, хьожаргда вай «Красный молот» яхача завода парткома балхага. Цо боагIача тайпара лоархIам бац цехашкарча партийни организацей, хадданза йоакхо яц коммунисташ балха тIа хьалха латта безаш хилара. Завода керте латтача болхлоша политически докладаши беседаши кIезига ю болхлошта, цар дIадехараши царна эшараши кIезига теркал ду.

Партен райкомаша, горкомаша, обкомо дукха гIалаташ ду кадраш харжарца а балхаш тIа нийсъярца а. Цудухьа овлангара денз тоабанза баргбац наха юкъера организаторскии политическии болх, къаьстта уйла йинза яргьяц кадраш харжара а кхетаяра а. шоашта тIадиллача гIулакха цар бехктокхам дукхагIа хилийтара.

ССКП XXI съездо йийца а йийца оттаергья мехка экономика, культура, къахьегамхой вахара хьал дIахо йодача хана тоадарна йола программа.

Цу программа тIа белгалдаь хургда вай Нохч-ГIалгIай АССР дIахо йодача хана дегIаяр а. ХьалххагIе а баьча лоархIамах, 1965 шерага кхоачаш республикерча промышленностен валови продукци шозза — кхозза лакхъяла мег, газ — кхозза. къахьегаман овсарал шоззачул дукхагIа айлургья. и. кх. дI. Цу перспективаша гIадбигаб республикера къахьегамхой, кхы а дукхагIа айду цар политически хьинар.

— Цхьадола толамаш дале а, — аьлар ССКП Надтеречни райкома секретара нов. **Коноваловс,** — тха районе хIанз а дукха я пайда эцанза торонаш, кхоачам боацараш дукха да балхаца. Оаха тхоай деррига низаш тIадохийт болх дикагIа бе а промышленнии юртбоахамани продукци мехка дукхагIа яла а гIерташ. ХIанз съездага кийчлуча деношка хIара предприятено, совхозо дIахо производство дегIаахарах йола перспективни планаш увттаю. Масала, 1959—1965 шерашка совхозаш дегIаахарах йолча перспективни планах чудахьаш дола ялат 2—3-зза дукхагIа хургда, 100 гектар юртбоахамерча лаьттанна лоархIаш алсамдаргда доахан.

— Тха министерствон болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективаша, — аьлар республикан моттигерча промышленностен министра нов. **Висаитовс,** — чIоагIа дог гIоздаьнна тIаийцар ССКП XXI съезд гулъярах бола хоам. ЦК сентябрьски Пленума решенена хетаяь хиннача собранешка цар хьакхаикадир съезд хьаеллача денга къахьегама фронте керда коталонаш а яьха баха шоаш кийча хилар. Министерстве хьалхалаттача предприятеша — химически заводо, весоремонтни заводо, Ачхой-Мартановскии Шалинскии комбинаташа, кхычар декхараш тIаийцад валови продукци арахецарна шера йола программа Сийлахь-боккхача Октябра 41 шу дузаш кхоачашъе, аьнна. Социалистически декхараш дувцача хана, пайда эцанза диса балха тIара кхоачамаш гучадувл. Моттигерча промышленностен министерствона чуйоагIаш хургйолаш пластмассах хIамаш ергйола фабрика йилла йиш я. Цунна йола бедал хургья химзаводо юхакъестаю фенольни отходаш, дахчах хIамаш еча вай комбинаташкара хьакхахьа йиш йола дахчан хьоар.

Цхьабакъда дукха кхоачамбоацараш да министерствон предприятей балхаца, дукха предприятеш я планах ца лоархIаеш, оттабаьча боарамал совгI тел ахчаш, ассортимента план а кхоачашъяц. 8 бетта чухь ара ца хецаш йисай миллион гаргга етта кирпишк. Оаха хьажа а хьажа, чIоагIдаьд хIара предприятена де деза организационно-технически гIулакхаш.

— Боахамани культурани строительстве вай доккхий толамаш даьха хиларах шеко яц, — аьлар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела нов. **Алмазовс.**

Цхьабакъда цох кхоачам а баь сатийна Iийча нийса хургдацар. Вай балха юкъе хIанз а дукха да кхоачамбоацараш, цу кхоачамбоацараш ца дIа а Iеме, уж зец вай дуккхаза а. Дукха моттигаш ювца йиш я цхьаболча боахамашта хьалхле лелаечарна чIоагIеи нийсеи активашкеи пленумашкеи критика яь а боагIIача тайпара цар цун мах ца беш а.

Масала, хьожаргда вай министр нов. Андреев керте латтача юрта боахама министерствога. Цу министерствон штате бIаьннел совгIа саг ва, лакхехьара образовани йолаш бола специалисташ дукха ба. Вай царгара хьадеха бокъо я республикан юрта боахаманна цар нийса доал делга, цхьайолча районашкарча хьалий а башхалоний а хьисап делга. Из хIанз укх сахьата долаш дац, вай цхьайола колхозаши совхозаши шоашта тIалаттача декхарех дика лоархIаяц. ХIана да из? Да, вай царна доал во дундаь. ХьажкIаш дIае езача а беш йогIа езача а моттигашка, хадданза ка бола ялаташ дувш хул вай.

Дукха да колхозашта, совхозашта, предприятешта керте латтарех тийша, шоай гIулакх царна харах, боахам кIоартга бовзарах тийша. Цу доал дерашта юкъе хIанз а дукха ба боахамаш тIехьадусаш хилара бахьанаш бокъонца ца кхетадеш, балха бала боацаш бараш. Министерствашгеи ведомствашгеи керте латтараштa юкъе цхьабараш ба эшар лакхехьарча органаша лудалар аьнна хеташ. Шоашкарча йоаккхийча торонех пайда дикагIа эцара меттел, цу хьалхле лелаерашта ховр цаI да — дехилга, из-из да тхона, хьожаде тхона, яхилга. ЦIен тIа юлла машин-кирпишк дукхагIа арахеца йиш йоацаш да вай? Бакъда йиш йолга. Массайолча районе кхоачамбалла ба лоабат. ЦIеношта тIайилла хIама ца хилар бахьан долаш бIаьш цIенош дисад даь ца доалаш. Стройматериалий управленен начальник вола нов. Яковлев оарцагIвалац шийна тIадилла гIулакх кхоачашдарна.

Кхы дуккха моттигаш йийцар нов. Алмазовс, моттигерча кхоачамехи торонехи пайда ца эцаш йола. Цо къаьстта критика йир промышленни продовольственни товарий министерствошкарча торговлен болхлошта, баьца дааpаши хьун сомаши кийчбара а бохкара а болх цар во лелабундаь. Юххера ше йисте воаллаш цо аьлар, хIара коммуниста хьинар айданза дарг ца хиларах, кхоачамбоацараш айххьа за хьагуча а доахаш, дIадаханза дарг ца хиларах. ДIахо дийцар нов. Алмазовс республике цIа боагIаш бола нах хьатIа дикагIа мишта эцаргба а дIатар мишта бергба а аьнна партен рйкомашеи райисполкомашеи уйла е езаш хилар.

Комсомола обкома секретара нов. **Голубовске** ший къамаьл дир кагирхой кхетабарах а партийни организацеша комсомолана деча доалах а лаьца. Цо аьлар, хинна дIаяхача партийни, болхлой собранешка геттара чIоагIа дийцад кагирхошта юкъера хьехама болх овлангара денз эргабаккханза барг ца хилар. Комсомола областной, городсвой, районни комитетий болх кагирхошцара къаьста йолаш, цар дIадехарийи царна эшарийи хьисап доацаш хьабенаб. Областной комсомольски организацен балха оамал а метод а доккхий гIалаташ долаш хиннай. Комсомольски болхлоша, активо дукха ханаш йоаяьй заседанешкеи совещанешкеи, кагирхой коллективашта юкъе ца а хулаш, тIехбаьнна чIоагIа тешаш хиннаб каьхата низах. Республикан комсомольски актива собранес кхоачамбоацараш гуча а даьха, республикера комсомольски болх тоабарна мел эшар делга оттадир.

Партийни организацеша комсомольски организацешта во доал деш хиларах лаьца дувц нов. Голубовске. Ленински районе 10 эзар комсомолец ва, хIаьта партен райкомо комсомола хьакъехьа дош ца дувца хIанз ялх шу да. Шераш лаьрхIа йиш йолаш да партен обкома секретараш комсомола обкома бюро па боагIа. Цу воча оамал тIа латт ССКП горкома секретараш бола нн. Шепелеви Симарзини а. БIаргабайча бовзаргбац царна комсомола райкомий секретараш. Кагирхой газет арадувлача укх цхьан шереи ах шереи цхьанна партийни а е советски а болхлочо статья язъьяц цу тIа. Партийни организацеша комсомолана деча доалах лаьца ССКП обкома бюро а къаьстта горкома бюро а дош дувцанза дардоаца ха хьаккхаьчай.

ССКП обкома секретара нов. **Сагаевс** мадарра дийцар республикан юрта боахамера хьал. Цхьадола дика балхаш белгал а даь, цо хьадовзийтар цхьайола лаьттанцареи хьайбашкареи йола продукци яккхара а паччахьалкхенга йоххара а планаш кхоачашъяра гIулакх тешаме доацилга. Шура яккхара план 1-гIча сентябре колхозаша 71 процент кхоачашъяьй, совхозаша 67 процент. Республикан Министрий Советои, юрта боахаман министерствоси, цхьайолча райкомашеи райисполкомашеи доал вогIа дар бахьан долаш республикан колхозашкеи совхозашкеи Iалаьмате кIезига продукци йоаккх юрта боахамерча 100 гектар лаьттана лаьрхIа. Къаьстта во хьал да шура йоаккхилга соахкарчул кIезигдаьча Ачхой-Мартановскии, Урус - Мартановскии, Шалинскии районашка.

ДIахо критика йир нов. Сагаевс цхьайолча районашта, совхозашта, колхозашта хьалхле лелаечарна, хьакхарч лелаярна терко ца ярах хьакхарч чуоттаяра гIулакх во вIашагIделла хиларах. Во лел доахан ийделга а, цхьайолча колхозашеи совхозашеи кIезигдалийтад дахкаш дола доахан.

ССКП Ножай-Юртовски райкома секретара нов. **Межидовс** дийцар пленуме хиннараштa, боахамани культурани строительствон декхараш районни партийни организацес кхоачаш мишта ду. Масала, цо белгалдир, ялаташ ханнахьа чуийцан аьрдаи далар а ялаташ дIадалара паччахьалкхен план ханал хьалха кхоачашъяр а. Юртбоахама артела Устав телхадераща а, колхозаш боахама чIоагIъеш а, тIахьожаш бола болхлой кIезигбеш а къовсам лоаттабу.

Кхоачамбоацарех лаьца ше дувцаш цо белгалдаьккхар, боахамани политически декхараш толаме кхоачашдара тIехьарча къовсаманна районерча партийни организацеша хIанз а къахьегамхой кIезига оарцагIбаьха хилар. Гурахьа дIадувча ялаташта лаьтта ахара план 66 процент мара кхоачашъяьяц, шура яккхара гIулакха тIехьайисай район, доакъараш кийчдарна йолча планах а лоархIаяьяц. Деха латт наькъаш, во лел культурно-бытовой цIенош хьалдара болх.

Цу кхоачамбоацарашта бехке бараш партен райкомеи райисполкомеи хьалхле лелаераш ба. Цхьабакъда царна нийса бехке ба цхьабола министерствайи ведомствайи хьалхле лелаераш а. Района эшачун цар терко ца яр бахьан долаш нов. Межидовс критика йир юрта боахаман министерствонеи, НГIАССР Министрий Советерча транспортеи тIо-наькъийи управленеи, цхьайолча строительни организацештеи хьалхле лелаечарна.

НГIАССР Министрий Совета председатела нов. Гайрбековс белгалдир цхьайолча министерствоша болх лертIа ца лелабеш хилар, паччахьалкхен дисциплина мела лелаеш хилар. Республикан Министрий Совета болхлоша, аьлар цо, шоашта яьча критикан боагIача тайпара мах а баь, республикан экономикеи культуреи дегIайоалаяра декхараш кхоачашдарна практически гIулакхаш оттадергда.

Пленуме къамаьл дир ССКП ЦК инспектора нов. Симоновс.

ССКП ЦК сентябрьски Пленума решени чIоагIа къоабалъеш а, организаторскии политическии болх тоабарнеи республикан экономика, культура дIахо йодача хана тоаярнеи практически гIулакхаш аттадеш а йола йоккха решени тIаийцар пленумо дийцача дешах лаьца.

Идеологически балха хьакъехьара совещани

22-ча сентябре Нохч-ГIалгIай обкомо гулйир идеологически балха дешаш дувца лаьрхIа совещани. Совещане дийцар ССКП XXI-ча съездага кийчо еш республикан партийни организацеша идеологически болх мишта бе беза. Совещане дакъалаьцар ССКП райкомий секретарашеи, пропагандани агитацени отделий заведующешеи, республиканскии районнийи газетий редактораша, политически дешара кабинетий заведующеша, культуран болхлоша.

Районашкара идеологически балхаш мишта лел дувцаш къамаьлаш даьча партен Сунженски райкома секретара нов. Истратовс, партен Ленински райкома пропагандани агитацени отдела заведующес нов. Дегтяревс, партен Урус - Мартановски райкома секретара нов. Амхадовс, партен Ножай-Юртовски райкома секретара нов. Зильбухаровс, иштта кхычар дийцар съездага кийчо яра балхаш мишта лел, шоаш де лаьрхIар. Совещане дакъалоацаш хиннараша чIоагIа терках тIабахийтар партийнии комсомольскии дешара гIулакх тоадарна, лекционни пропагандеи агитационни болхи айбарна, кинофикации радиофикации дIахо а детIайоалаярна, книжкаш дохкара гIулакх тоадарна, культурни - сердалон учреждений болх айбарна. Газетий редактораша хоам бир идеологически балха дешаш газеташ тIа дувца шоаш де лаьрхIар а газетий болх тоабарна де дезараш а.

Совещане къамаьлаш дир ССКП обкома пропагандани агитацени отдела заведующе нов. Зязиковси цун заместитела нов. Александровси.

Совещане балха юкъе дакъалаьцар ССКП обкома секретара нов. М. К. Фоменкос.

Агитатораша шоай болх дика бу

«Ингушски» совхоза йиьлагIча отделене дика йовзаш я гIалгIай йоI Коригова Диба. Iседахерча библиотекан заведующи хиларах яйза ца Iеш, агитатор санна а йовз царна из. МоллатIча хаттара дизза жоп лу Дибас. Цудухьа цо беседа еча хана цун оазага теркаме ладувгI цар.

ТIеххьарча хана Коригова Диба дукхагIа йолча хана силос кийчъеча хул. Укхаза, хьайбай ферманна юхе, цо хIара денна газеташ деш, беседаш ю.

Тайп-тайпара я цун къамаьлий тематика. Иштта силос йоллаш боахкача болхлошта цо дийшар республикан хьайбашлеладерий кхайкарал. Массехказза къамаьлаш дир цо дунен халкъашта юкъерча хьалех лаьца. ХIаьта дукха ха йоацаш цо беседа йир «ЧхьагIар хьакъала новкъост вац» яхача темах.

Дукха болх бу Коригова Дибас кхалнаха юкъе а. Говза дувц цо къаьнарча замах юхедиса зене тIулакхаш фу маIан долаш да а уж таханарча денца тарлургдоацаш долга а.

Къоначар а къаьначар а чIоагIа лоархIаш ва йиьлагIча отделене Зандакоев Адам а. Каст-кастта беседаш ю цо тIалгIашта юкъе наьна меттала. Массанена а дукха дезаделар дунен халкъашта юкъерча гIулакхех цо даь къамаьл. Цун беседашта юкъе керттера къамаьлаш совхоза вахарцара хьайице хул. Иштта силоса хьажкIаш хьокхача хана цо дийцар дийнахьа 12 гектар хIажкIаш хьокхаш волча комбайнера нов. Эрсаноева балхах. Боккха пайда лу цу тайпарча беседаша.

Агитаторий нн. Кориговайи Зандаковеи балха опыт шерра дIайоаржае мегаргйолаш я. Цудухьа совхоза партбюрос лаьрхIар из опыт берригача агитаторашта йовзийта. Дукха ха йоацаш хинначa агитколлектива совещане бийцар цар болх.

А. СЛЕСАРЕВ.

Агитаторий совещани

Укх деношка Грознерча Ленински района предприятешкеи кварталашкеи болх беш болча агитаторий совещани хилар.

Партен Ленински райкома балхах а, ССКП аргIан йоаца XXI съезд 1959 шера январа бетта гулъе ССКП ЦК сентябрьски Пленумо баьча соцамахи партийни организацешта хьалхашка латтача декхарехи, доклад йир ССКП Ленински райкома секретара нов. Аверьяновс.

Нов. Аверьянова доклад йистеяьнначул тIехьагIа совещане къамаьлаш дир агитатораша. Цар дийцар шоаш предприятешка, организацешка, кварталашка деш дола агитационни а кхетама а балхаш.

Совещане хиннараша чIоагIа уйла тIаяхийта ладийгIар агитатора нов. Земцовс болх мишта бу, цун балха опытага. Нов. Земцовс нахаца къамаьл дарна темаш чIоагIа хьожаш царна кхетам лургболаш, безамца ладувгIаргдолаш яраш лех. Цунна хов дунен мехкашта юкъера а вай мехка чура а гIулакхаш дувцаш, партес а Советски правительствос а советски наха хьалхашка оттадаь декхараш дувцаш наха юкъе кхетама болх дика лелабе.

Совещане хиннача агитаторашта хьалхашка сийлен декхар оттадир— ССКП XXI съезда сийна къахьегамхошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаелга, съезд исторически лоархIам къахьегамхошта дIабовзийтар.

А. Л. СОЛОВЦОВ

Юрта Совета актив

Къахьегамхой депутатийн юрта Совет паччахьалкхен Iаьдала юртара орган я. Шийн территоре тIа боахами культуреи хьалъяра доал дара беррига шийн болх Совета массазза а йолча комиссеех латтача къахьегамхой депутаташка тIолла лалебу. Массазза а йолча комиссеша шоай аргIанна балха юкъе оз болхлоех, колхозникех, юртарча интеллигенцехи йола шерра актив. Массазза а йолча комиссеша ца болх бе активисташ дукхатIа юкъе мел оз дикагIа лел юрта Совета а цун исполнительни комитета а болх.

Цхьабакъда, вай республикан юрта Советаш, керттерча даькъе нохчийн гIалгIайн бахача шоай тайпарча хьал тIа болх беш я. Из шийн тайпара хьал да, дIадахача шера февраля бетта хержа хинна юрта Советийн депутаташ цу юрташкара дIа а баха Советаш йисар. Юрташ паччахьалкхен Iаьдал доацаш ца йитара духьа кулгалдеча лакхехьарча паччахьалкхен органаша районийн исполнительни комитеташта могадир хоржамаш хиллалца йолча хана юрта исполкома председатели, секретари 5—7 члени хьожаве аьнна. Из болх чакхбаьккхар. Ерригача юрта Советашка вIашагIъехкай юрта исполнительни комитеташ. Царга дIаденнад юртара деррига Iаьдал.

Ховш да мел чIоагIа хьинар долаш юртсовета председатели секретари хуле а шоашца актив йоацаш царга боахами культуреи хьалъяра юртсовета хьалхашка латта деррига декхараш кхоачашдулургдоацилга. ХIаьта царна хьалхашка латта декхараш доккхий да. Юрта Советийн карара Iаьдал дизза шоай бе доаллча вай республикерча юртийн исполнительни комитеташа доал ду культурни а, политически а, боахама а гIишлошъярна, юрта бюджет увттаю, паччахьалкхен порядок лораелга Iалашду, мехка тIема низ чIоагIбарна гIоду, законаши гражданийн бокъонаши лораделга Iалашду.

Дуккхача исполнительни комитеташа нийса кхетаду шоай болх айбара декхараш, шоай балха юкъе дукхагIа актив оза гIерт, лоархIамегIа дола декхараш кхоачашдеш нахаца дагаювл.

Цу хьакъехьа теркам тIабахийта мегаргболаш ба Урус-Мартановски района Алхан-Юртовски юрта Совета исполкома болх.

Ка бола ялаташ чуэцачеи хьайбашта доакъар кийчдечеи хана исполкома членаш эггара бехктокхамегIа йолча моттигашка бар. Масала, нов. Амадов Джабраила организаторски болх лелабир кхашка, нов. Сагаев Нуну доакъар кийчдеча бригадан тIачIоагIваь вар, нов. Асиев Таштмара кулгалдора кхашкарча болхлошта юкъерча культурни-кхетама балха, нов. Троицкий К. М. баьца даарийн бригадан кулгалдеш вар, нов. Байбулатов Уси токе хьауха ялат лорадеш а цIендеш а вар, нов. Алексеевс кулгалдора элеваторе а заготпункташка а ялат дIаозаш. Ишттача тайпара исполкома членаша новкъостал дора тайп-тайпарча участкашка балхаш вIаштIехьадоахаш.

Юрта вахара лоархIамера декхараш кхоачашдеш Алхан-Юртовски юрта исполком нахаца дага йоалаш, цар хьаллоацаш лелабе гIерт шийн болх. Цхьан хана Алхан-Юрта хулиганство лелайора, общественни порядок телхайора. Юрта исполкомо хьадда къовсам болабир социалистически общежитен порядок телхаерашца. Марта бетта исполкомо юрта бахача наьха собрани йир, цига оттадир юрт лораяра дош.

Наха юрта исполком хьаллаьцар. Юртарча Каурнукаев Махьмуда, Каурнукев ИсмаIалас, Данильханов Меже, Сулипов Хьамида, иштта кхычар собране къамаьлаш деш юрта исполкомо доладаьр мога а даь юрта бахача берригача наха хетача тайпара дIадийхар порядок телхаерашца хьадда къовсам лелабелга. Собране соцам бир юрт лорае ялх саг хьожаве. Уж гIулакхаш даьчул тIехьагIа общественни порядок телхаелга дукха а кIезигагIа хилар.

Алхан-Юртарча цхьаболча наха телхадора лаьтта леладара закон, шоай ковнаш бIеха леладора. Юрта исполкомо юха а хьагулйир юрт, хIаьта цига уж дешаш дийцар. Собране къамаьл дир юрта исполкома председателa нов. Амадовс. Цо нах дика дIакхетабир совхоза болхлошта мел лаьтта леладе бокъо лу, лаьтта леладара законаш телхаде йиш йоацилга дIа а хайтар. Собране хиннараша лаьттан комиссе а хержа порядок оттайир. Цига соцам бир кходи далалехьа ковнаш цIенде, улицаш тIа порядок е, цIеношта кIир тоха.

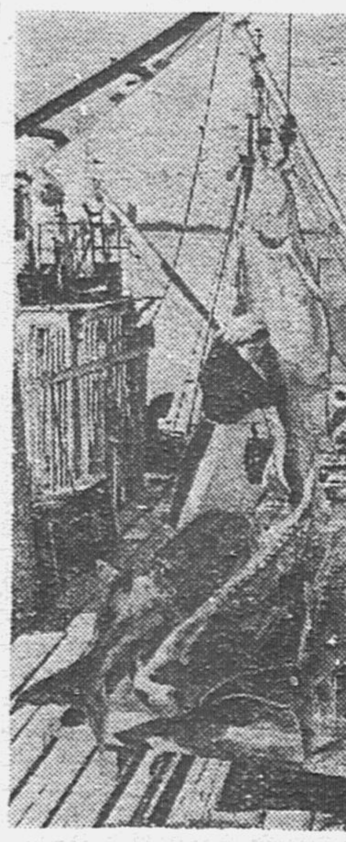
Цхьабакъда дуккхача юрта исполкомийн балхага хьажача гучадувл цар болх дика вIашагIбелла боацилга. Цар балха юкъера керттера кхоачамбоацар да нахаца бувзам боацилга, царна хийра латтилга. Из да юрта исполкомо шийн болх шеррача активаца, дикагIча колхозникашца, болхлошца, юрта интеллигенцеца дага ца ювлаш лелабелга.

Ишттача гIулакхаца юрта исполкомийн керттера декхар да шерра актив вIашагIтохар. Юрта Советашка керда хоржамаш де 5—6 бутт бисаб. Хоржамаш хилча къахьегамхой депутатийн Советаш хоржаргья вай, депутатех вIашагIйохкаргья массазза а йола комиссеш. ХIаьта хIанз мишта тохаргья актив вIашагIа? Тхона хетачох боахама керттерча доакъой группаш вIашагIйохка еза активах, 5—7 саг юкъе а волаш. Могае мегаргья ер тайпа группаш: юрта боахамеи заготовкайи, халкъа дешареи унахцIенолораяреи, культпросвет балха, благоустройстван, финансайи торговлени и. кх. д. Группашта кулгалде чIоагIбе беза исполкома членаш. Группай членалла харжа беза ше чувоагIача группан боахам бовзаш бола нах. Масала, юрта боахамеи заготовкайи группаца харжа беза агрономаш, зоотехникаш, бригадираш, звеньевойш и. кх. д.

Активо группай бокъонаш массазза йолча комиссей санна хила еза, вешта аьлча группаша дакъа лаца деза исполкоме дувца оттадеш дола боахама а культуран а гIишлошъяра дешаш кийчдеш, исполкома а лакхехьарча органийн а решенаш кхоачашмишта ю тохкаш, уж решенеш вахарца кхоачашъеш наха юкъе болх бе беза, юрта исполкомо тIадиллача шоай бокъо йолча тайпара колхозийн, совхозийн, учреждений, предприятей балхага хьажа, цар оперативни балха юкъе а ца гIерташ, исполкомо ювца шоай предложенеш увттае.

Оаха вIашагIйохка могаеш йолча группаша чIоагIа новкъостал де деза юрта исполкомашта боахама а культуран а балхаш юрта чакхдоахаш.

В. СЕМЕНОВ,
НГIАССР Министрий Совета Орготдела воккхагIа вола инспектор.

ОДЕССКИ ОБЛАСТЬ. Измаильски чкъаьран продукташ еча заводе придунайски колхозашкара дикача породай чкъаьрий переработкана хьакхухьаш латт.

Предприятен коллективо хIара бетта ши эзар центнерга кхаччалца продукци арахец — копченни, дирбаь, гIорабаь чкъаьра. Уж дIакхухьийт Украинан а РСФСР-а а городашкеи болхлой центрашкеи.

СУРТА ТIА: хьалийца белуга яха чкъаьрий Iадоассадеш латт.

А. Фатеева сурт.
ТАСС фотохроника

Кхоачам хиллал доакъар Iалашде

Шийн ханнахьа доакъар Iалашделга чIоагIа лоархIаме да Первомайски районе, хIана аьлча хьайбаш (доахан, жа) леладелга керттера гIулакх да тха районерча колхозийн. Учх шера дикка цу гIулакхa йоакхо а яь доакъара кийчо еш я тха Ленина цIерах йола колхоз. Деррига доакъар кхоачашдаь баьннабеце а цу балхах дикка толамаш даха вIаштIехьадаьннад колхозникийн.

Къаьстта дика къахьег цига Арапхановс хьалхле лелаеча колхоза цхьоалагIча кхашка болх беча бригадо. Лоаццача хана 180 гектар хьакха а 300 тонн гаргг ааьла вIашкатоха а вIаштIехьадаьннад бригада. ДIахо а доакъар кийчдара дикка толамаш доахаш ба цу бригада болхлой. Царца ба: Арапханов Тейсум, Сейнароева Минат, Арапханова Фердовс, Бекова Лемка, Мякиева Микаил иштта кхыбараш.

С. МЯКИЕВ.

Къона тракторист

«Шалински» яхача совхозе 6-ча отделене болх беш ва тракторист Арсанукаев Махьмад. Цо шийгара «ДТ-54» яха трактор цIенъеш, дика хьожаш лелаю. Ялат чуэцаш а, лаьтта оахаш а моша доакъар Iалашдеш а балхаш деш из волча хана цIаккха ремонт е езаш еха хиннаяц цун трактор.

Массаз а сменах йоагIа задани тIехкхоачашъю М. Арсанукаевс.

Б. ЗАНГАЕВ.

Нийса никъ

Бехктокхамеи сийдолаши декхараш да кагирхошта керда говзалаш Iомаеча школаштеи училищештеи кулгалдечарна хьалхашка латтараш. Кагирхоштеи мехкараштеи эшаш йола говзалаш Iомаярал совгIа, уж хьалкхебе беза Коммунистически партени Советски правительствони политиках дикка кхеташ, миччахьа шоаш болх бе аьнна дIабахача моттигашка барт-цхьоагIо лелаергйолаш, дIахо мел йодача хана производство хьалхатеттаргйолаш бола болхлой.

Цу хьакъехьа дикка балха толамаш доах Грознерча № 3 йолча ремесленни училищан кулгалхоша.

Укх шера, дуккхача хана училищешкеи школашкеи санна керда набор хиннай № 3 йолча училище а. Укхаза керда довзалаш Iомае баьхкаб дуккха кагирхой Наьсарен, Урус-Мартановски, Первомайски, Малгобекски районашареи, кхыча юрташкареи. Цу училище соахка нохчийи гIалгIайи къамех бола кагирхой геттара кIезига хиннабале, укх шера говзалаш Iомаечарна юкъе дикка дакъа лоац цар. Цига хIанз дешаш 39 нохчийи 24 гIалгIайи кагирхой ба.

Уж берригаш а барттайна, цхьоагIо йолаш Iомалуш ба шоашца дешаш болча эрсашца, украинцашца, хIирашца, дагестанцашца, жугаташца, татарашца, кхыча къамех болча кагирхошца. Училище хIанз керда говзалаш Iомаеш мелволча 345 сага юкъера доттагIал чIоагIдеш бола болх дика вIаштIехьа баьккхаб училищен директора заместитель волча нов. Хозевс.

ВЛКСМ 40 шу дизара сийна социалистически ях шерра йоаржа а яь, балхара мукъа болча хана а къахьег училищен комсомоьцашеи кагирхошеи. Цар шоаш тоаю спортплощадкаш, цIенъю училищен территори.

Сентябра бетта ученически профсоюзни бюрос вIашагIделлар Совнархоза совхоза хьажкIаш чуэцача гIо де даха аьнна. Цига цхьан дийнахьа болх а баь цар чуийцар 19 тонн хьажкIаш. Баьча балхах даькккха 1065 сом ахча, комсомола 40 шу дизара сийна тIайиццача декхарга хьежжа. ученически копилка чу диллар.

Каст-каста лекцеш еш, сакъердаме сайренаш а вIашагIъехк училище. Занятеш йоленнача денопшка Нохч-ГIалгIай АССР-а прокурора заместитель волча нов. Кригерс йиийшар цига «СССР-а халкъийн доттагIал — вай дукха къамаш дахача паччахьалкхен вIалла бохаргбоаца низ ба» яха лекци. Докладчико цкъа санна дуккхаза а белгалдаьккхар вай мехка дахача къамашта юкъера доттагIал дохаде гIерташ йола моастагIийн элементаш дIа а йоахаш Октябрьски революци эттача хана денз юкъера доттагIали барт-цхьоагIои денгара-денга чIоагIлуш латтилга.

20-ча сентябре училище хилар. «Вай республикерча къамашта юкъера доттагIал чIоагIде деза», яхаш йола лекци. Доклад йир училищен политзанятеи преподаватель волча нов. Шаховс. Цо а белгалдаьккхар цхьайола моастагIийн элементаш къамашта юкъера доттагIал дохаде гIерташ хилари царна хетар цIаккха а хург ца хилари.

Лекци йистеяьнначул тIехьагIа къамаьлаш дир кагирхоша: Дзангиев Салангиреи, Абубакаров Асламбекеи, Агафонов Альбертеи.

Кагирхой чIоагIа йоакхо еш йолча Коммунистически партенеи Советски правительствонеи дега тIара баркал аьлар цар.

М. ОСМИЕВ.

Совхоза доахан дIайхача кхийшка а шорта доакъар долаш а Iангара доахаргдолаш

Джалкински совхоза 5-ча отделенен шурий-товарни ферман юхе хьагулбенна дукха нах бар. Цига бар кхалнах, кагирхой, кхыбараш а. Безаме коллектив яр из.

Хьайбай фермашта гаьна йоацаш силос кийчъеш ба цхьабараш. ХIара дийнахьа мошача доакъара 100 тонн совгIа кийчду цар. ЦаI шоллагIчоа тIехьа автомашинаш лел из дIакхухьаш.

Отарашта ремонт еш ба шоллагIа бараш. Дерригаш лаьрхIача ялх отар да цига. ХIара отара ремонт еш 5—8 кхалсаг я. Цхьаболчара пенашта тошпар хьоах, шоллагIа бараша чура цIенду, кхоалагIа бараша кIираш етт. КIаьд ца луш болх беш ба уж. Дукха ха йоацаш тоа ца деш лаьтта отараш хIанз кIирап теха, цIена да.

НГIАССР-а Лакхехьарча Совета депутата нов. Мусхаджиевс кулгалдеш йолча кхашка болх беча бригаде хIара дийнахьа болх беш 35-40 саг хул. Цу бригадага хьайбаш ледеча ферманна ремонт е аьнна дукха ха яц, цхьабакъда, ши кIира далалехьа отараш тоадаь йистебаьлар уж.

Дикача балхаца белгалбаьнна ба звеньевой бола Межидова Рукъет, Гатаева Айзан, болхлой Темирханова Азман, Умева Нахана, Дуткаева Яхита, кхыбараш а.

Совхоза хьайбаш дIайхача кхийшка а шорта доакъар долаш а Iангара даха кийчо еш ба отделенен болхлой.

М. ТКАЧЕНКО.

Грознен культуран учрежденеша юрташкарча клубашта новкъостал ду

Юрташкарча клубийн болх айбар духьа 1957 шера декабре вIашагIделладар республикан юрташкарча клубашта городерча культуран учрежденеша шефство лелаелга. Къасткъаьстача учрежденешта тIачIоагIъяьяр юрташкара клубаши культуран цIеноши. Иштта, масала, Кирова цIерах йолча культурани салоIамеи парко шефство лелайора Ачхой-Мартановски района культуран учрежденешта, Ленина цIерах долча культуран дворецa тIачIоагIъяьяр Советски района культуран учрежденеш.

Хьалхарча хана толаме лелацар из болх, хIана аьлча из болх керда а бар, цун наькъаш довзаш а дацар. МоллагIа болх санна тIехь-тIехьагIа айбалар из а.

Ах шу совгIа йолча хана дикка гIо хиннад юрташкарча клубашта Грознен культуран учрежденешкара. Города культуран учрежденеша юрташка агитбригадаш а ухийташ, цигача тайп-тайпара культуран мероприятеш чакхъяьхар хIаьта материальни гIо а дир. Автобазан клубо шекийч а яь, дIаелар Курчалоевски района культуран учрежденешта 2 стенд, 5 портрет, 50 плакат. Пролетбата цIерах долча культуран ЦIено шийн подшефни колхоза 300 книжка дола библиотека-передвижка а дуккха лозунгаш, плакаташ а делар.

Сакъердаме хилар юрташкарча зрителашта города художественни самодеятельностан коллективаша увттадаь концерташ. Иштта Ленински района культуран ЦIено 7 концерт оттадир юрташка: Тутово, СаьмуIашка, Закан-юрта, Лермонтово, кхычахьа а. Грозненски районе даха хиннача просвещенен болхлой цIено ши концерт а оттадир, хIаьта «Шиплен» яхача Шварца пъесах спектакль а оттайир.

Города культуран учреждений болхлоша концерташ увттарал а тайп-тайпара материльни гIо дарал а совгIа юрташкарча культуран учрежденешта практически гIо а ду. Иштта Кирова цIерах йолча культурани салоIамеи парка болхлоша шоаш Ачхой-Мартановски районе болаш культуран ЦIен болхлошца цхьана шиъ «молни» арахийцар «ДикагIчарца нийсле!» — аьнна кертъяздар а долаш, хIаьта дIахо уж тайпа «молнеш» ара мишта хеца деза дIа а хьийхар. Парка болхлоша Ачхой-Мартановски района клубийн заведующешца «Клубера ловзараши сакъердамаши» яхача темах семинарски заняти а вIашагIъеллар. Горькен цIерах йолча клуба болхлоша дикка гIо дир Урус-Мартански района клубийн художественни самодеятельностан кружкашта, хIаьта циггача стенди плакаташи а кийчйир цар. Кирова цIерах долча культуран ЦIено гIо дир Советски районни культуран ЦIена дагахьара журнали «Хаттарийи жопийи сайре» кийчъе а.

Цул совгIа районашкарча клубийи культуран ЦIенойи болхлошта гIо дар духьа къаьст-къаьста нах а хиннаб баха. Курчалоевски районе баха хилар автобазан клуба болхлой нн. Кривенкои Алемашини. Цар методически гIо дир художественни самодеятельностан кружокашта: хорацеи солисташцеи занятеш йир, драмкружока хьехам бир. Иштта баха Каргалински районе хилар железнодорожникийн клуба кулгалхой нн. Слободской, Чепурной. Шаьлан районе хиннача Ленина цIерах долча культуран ЦIен болхлочо нов. Абрамовс дикка новкъостал дир хоровой коллективай кулгалхошта.

ЛЕЩЕНКО.

Нохч-ГIалгIай АССР колхозашка а совхозашка а гIолла деча юрта боахаман балхийн 1958 шера 20-ча сентябрера

СВОДКА

(плана процентащца)

Районий цIераш	Силос кийчъяр	ГIожа доакIар кийчдар	ХьажкIаш чуэцар	Гурахьара ялат дIадер	Зяби ахар
г. МагIалбик	123	63	21	7	15
Курчалоевски	120	79	47	6	44
Каргалински	108	60	48	16	5
Саясановски	107	76	12	—	—
Надтеречни	105	86	47	6	6
Ножай-Юртовски	102	87	29	—	—
Сунженски	101	75	41	8	32
Гудермесски	101	48	39	16	68
Грозненски	99	60	59	14	4
г. Грозный	98	40	65	—	27
Наурски	93	58	72	47	26
Веденски	91	34	—	—	—
Ачхой-Мартановски	90	74	36	2	10
Первомайски	84	31	14	—	27
Шелковски	81	102	69	18	8
Назрановски	70	23	18	—	3
Шалински	67	60	56	5	10
Советски	57	52	—	—	70
Урус-Мартановски	56	46	43	6	3

1958 шера сентябра бетта шоллагIча итт дийнахьа республикан колхозашкеи совхозашкеи шура яккарах йола

СВОДКА

(килограммаш)

Районийн совхозийн цIераш	Сентябр а шоллагIча итт дийнахьа яькккхай	+ е — сентябра хьалхарча итт денца нийсдича
Колхозаш		
Сунженски	72	+2
Шелковски	71	—3
Наурски	68	—1
Курчалоевски	64	+9
Грозненски	62	—8
Малгобекски	62	—4
Каргалински	56	—2
Веденски	34	—1
Советски	32	—4
Первомайски	26	—3
Саясановски	24	—2
Ножай-Юртовски	23	—2
Совхозаш		
Советски Росси	143	—7
Ассински	115	—11
Наурски	104	—5
Горячеисточненски	90	+3
Калиновски	80	—9
Комсомольски	80	—3
Шурий № 1	72	—4
Новосельски	72	—9
Ермоловски	70	—1
Предгорны	69	+1
Овоще-шурий № 2	67	—4
Надтеречни	60	+1
Грозненски	59	+1
Гудермесски	59	—5
Ленина цIерах	59	—35
Ингушски	55	+7
Красноармейски	54	—3
Гвардейски	54	—
Шалински	50	+2
Грозненски сомийсвощай	49	—
Лермонтовски	49	—7
Старо-Юртовски	48	—10
Джалкински	46	—3
«40 лет Октября»	38	—4
Назрановски	33	—1

* * *

Латтача дикача ханах пайда а эцаш детташ дола доахан дика кхоабилга Iалаш а даь Сунженскии Курчалоевскии районийн колхозашеи, хIаьта республикан цхьайолча совхозашеи сентябра шоллагIча итт дийнахьа Iалашдаьд хьайбаех боалл пайда дIахо а дукхагIа боаккхилга.

Цхьабакъда республикан дукхагIа долча боахамаша, къаьстта Ленина цIерахчеи, Калининскии, Старо-Юртовскии, Новосельскии совхозаша сатоха йиш йоацаш да денгара-денга кIезигагIа шура йоаккхилга, хьайбашта керда хьийкъа корнеплодаш хьувкхац.

ХIанз кхы тIехьа ца доахаш Iалашде деза детташ дола доахан гоъала концентрированнии мошеи доакъарца, шозлагIа йийнача хьажкIех моша йолаш доаханна хьокхаш бизза пайда эца беза. Хьалхара силос хIанз доаханна тела мегаргья.

Хургйолча обществох дола къамаьл

Коммунизмах дувца дикка халагIа да, социализмах дувцачул. ХIана аьлча СССР-е хьалъяь а яьнна, социалистически лагера мехкашка толамца хьалъеш латта социализм бIарга дов йиш йола бакъдар а хинна дIаэттай, хIаьта коммунизм-хургйола общество я.

Из иштта дале а, хIанззехьа а дукха ала йиш я адамийн кхоанарча денах. Марксизман-Ленинизман классикашта доккхача хьаькъалца хьалхехьа а гуш хиннад цун кертера гIулакхаш, дерригача дунен тIа коммунизм котъяланза яргйоацилга Iилман лардаца яздаьл цар шоай йоазонашка чухь. СССР-ен халкъа демократен мехкашкеи коммунизм хьалъярах йолча опыто дизза бакъ дир царна Iилман наькъаца хьалхехьа гуш хиннар, цу ханна чухь творчески дегIа а доаладир из. ХIанз йолаш йола социалистически общество, из дегIаяра кертера гIулакхаш, коммунизман хьалхара юкъагаш гучаялар — хургйолча обществон кертера гIулакхаш довзийта йиш хулийта лард я.

Цхьан общественно-экономически формацен лагIаш шоаш хиларах тарра, кердача строян кертера юкъара гIулакхаш дукха доахк социализмахи коммунизмахи. Из деррига иштта дале а, коммунизм чIоагIа эргаш я социализмал — из общество экономически, социально-политически, культурни хьакъехьа дегIаяра боарамага диллача. Дунен исторен прогрессивни дегIадара итог адамаш дегIадахкара лакхехьара этап ше а йолаш, коммунизмо лора а ду, кхытIа дукхагIа дегIа а доаладу боахамани хьаькъалеи культурана карагIдаьнна мел дола дика дараш, производство, общественни гIулакхаш, саг, Iилма, искусство тоалуш дегIаярна бIаргайовнза йола дика зама хьа а ел цо.

Коммунистически обществон кертера гIулакхаш дувцаргда вай

ХIама хьаду низаш тIехдаьнна чIоагIа дегIадахкар

ХIама хьаду низаш дегIадахкар общественни прогрессан кертера лард а я, из прогресс юсташ бола боарам а ба. Хьалха дIаяхача ерригача общественно-экономически формацешца нийсйича коммунизман лакхехьара фаза низболаш, масса оагIорахьара, Iалаьмате чIоагIа хIама хьаду низаш дегIадахкарца царел эргаш хургья, цо хьалъергья коммунизман материально-технически лакхагIа йола база: производствон ерригача процессашка, атомни, термоядерни, маьлха энергех а энерги йоаллача кхыча хIамаех а пайда эцача массанахьа электрификаци, химизаци, комплексни механизаци, автоматизаци ергья.

Шийн дикалца толажагIа йола из керда производственно-технически база юлларгья энерген дерригача тайпаех — йIовхалах, маьлха сердалах, доагамах, ядерни чурча энергех, иштта кхыярех а ше массанахьа производстве а вахара чухь а, дIаяхийта йиш йола электроэнерги яра наькъаца. «БIайха малх» хьабарах, вешта аьлча термоядерни реакцеца лелабергбола энерги духъювла из боккха, низбола хьаст билларах бола болх хIанззехьа а беш ба.

Хургйолча энергетикан лард ше хиларах тарра, къаьстта лоархIам болаш хургья термоядерни энерги. Нагахьа санна XX-ча бIаьшерен хьалхара шовзткъе итт шу атомни езача ядрох-уранахи торехи йоккхача энергех пайда ийбарца белгал доалаш хиннадале, XX-ча бIаьшерен юхедисаь шовзткъе итт шу Iалаьмате дукха долча водорода термоядерни энергех пайда эцарца эргаш хургда. Водород дуккха-дукхагIа да уранали торели.

ХIанз вай хана доаггIача тайпара вахар дегIадоагIаш хилча а, торени уранеи энерги духхьал 100—120 шера мара тоъаргьяцар (цу хана кIора а мехкдаьтта а кхоачалургда).

Доагама лаьрхIа лелае водород тоъаргья бIаьш миллионаш шерашка а.

Цу низболча энергес Iилман кхыча доакъоша даьхача толамашца цхьана эшаш дола шортта рузкъаш Iалашдергда.

Химес Iалаьмате доккхий толамаш дахаро Iаламан ярел дикагIа йола шортта, керда искусственни материалаш ярал совгIа хIанз вай буачул дегIа дикагIа а чам болашагIа а бола синтетически кхача хьабергба. Адамийн общество дегIайоагIаш дIаяхача ханаца нийсдича XX-ча бIаьшерено хIанззехьа а доккхий хувцамаш деннад. Вай хана йолаш я синтетически материалаш, стереофонически кино, телевидени, кхы дуккха дар а. Цхьабакъда, коммунизм эттача хана производствон боарам дукхалла а дикалла а хIанзарчунца нийсбе йиш йоацаш хургба.

ЦIаккха ца хиннача тайпара производствон деррига доакъош лакхдеш дола гIулакх а хинна дIаоттаргда коммунистически обществон членашта тIа-тIа дукхагIа эша шошоай дола хIамаш. Иштта дегIадар дизза Iалашдергда обществон кердача материально-производственни базо, цхьан планаца ерригa общественни производство дIанийсъяро, производственни гIулакхаш масса оагIорахьа дегIадахкаро,— массаболча къахьегамхошта юкъера вIаши новкъостал дареи барт-цхьоагIони гIулакхаш дегIа дахкаро, дерригача дунен тIа хьаькъалца къахьегам дIанийсбаро, юххера а Iаламан дерригача рузкъаех а низех а кхетам болаш пайда эцаро.

ХIама хьаду низаш геттара дегIадахкар, Iилмеи техникеи дегIадара лакхера этап хIанзолца ца хиннача тайпара саго Iаламанна ду доал лакхдеш хургья. Социализман зама хилалехьа наха мегад дуккхача даькъе миха, хин электричествон низаш, лаьттагIа йоахкача недрай рузкъаш карадерзаде. Цхьабакъда эксплуататорски обществон хIама хIаду низаш дегIадахкара боарамои цун овлан тIара йолча социальни антагонистически вIаштдухьаленашеи дегIадайтанзар вай планета Iомаелга, караерзаелга, из эргайоаккхилга. Азен, Африкан, Американ, Гренланден, Антарктидан бIарчача районийн Iалаьмате йоккхий торонаш хIанз а тIехьа тахканзеи пайда ца эцаши я аьлча а кхоачам болаш да. Кхы а кIезигагIа техка а обществонна гIулакх де оттаяь а я лаьттан кIоргга че, чурча океаний бовхаш, космически аре.

Уж декхараш кхоачашдарна дIахо а Iалаьмате чIоагIа Iилма, техника дIегIайоалаяь ца Iеш, овлан тIара хувца еза дунен мел долча дерригача мехкийн социальни строй. Цу хьакъехьа Iалам масса оагIорахьа эргадаккхалехьа исторически новкъа хьалхагIа коммунистически хьисапе эргаяккха еза общество. Духхьал дерригача дунен тIа коммунизм котъяларо мара торо лургьяц дерригача дунен тIарча халкъийн теркам дерригача адамийн хьаштдолча тайпара Iалам эргадаккхара тIабахийта.

Дерригача дунен тIа котъяьннача коммунистически обществон хIама хIаду низаши производственни гIулакхаши масса оагIорахьара дегIадахкаро адамашта торо лургья Iаламан низашта доалде, еззача тайпара ха оттийта, климат хувца, яьссаленашкара лаьтташ нах бахаргболаш, дIадийнар хьувкъаргдолаш тоаде, дуккха тайпара культурни баьцовгIаш лелаярна эша климат оттае. ХIанз духхьал Iилман-инженерни проекташ тIа дола е фантастически хета дунен экономически, технически, Iилман гIулакхаш кхоачашде йиш хургья адамашка а тIаккха. Iилман уйла хIанззехьа а болх беш я йоккха перспектива йола Iалаьмате йоккхий аренаш — Сахарски, Ливийски, Аравийски яьссаленаш, Юкъерча Азен яьссаленаш хийн дехкаш тоае. Уж тоаяро миллиардаш болча наха дика баха моттигаш хулийтаргьяр. Гибралтарски пролив сунт теха дIакъовлар дизза чакхдаккха йиш йолаш да. Из сунт техача Средиземни фордачура хийн 200 метр лохлургда, 660 эзар квадратни километр дIадийна хIама дика хургдола лаьтта мукъадаргда, хIаьта Атлантикера Средиземни форда чу хийн чудетталуча йиллача электростанцеша Iалаьмате дукха энерги лургья.

Коммунистически обществос кхы а йоккхагIа йола идея — хIанз цIаккха гIор ца яшача районашка климат хувцилга кхоачашдергда. ХIаьта из я Советски Союзеи Къилбаседерча Американи ах территори миссел! Вай мехка хIанз араяьннай Евразенеи Американеи юккъе «климата фабрика» йилларах йола уйла. Советски инженера А. И. Шумилина уйлано яхачох, Шан океана чура Боккхача океана чу шийла хийн гIоргдоацаш, Беринговo проливе йоккха сунт-тIийн тилла йиш хургья. Низбола йоккхий атомни электростанцеш яхкарца Гольфстрим миссел дола дIайха, дода хийн Боккхача океана чура Шан океана чу дилла могаргдола Iалаьмате йоккхий пропеллерни насосаш яхка лерхI. Из хийн диллар бахьан долаш цIаккха гIор ца яшаш йола моттигаш гIор еша дIа а яьнна, бешамаш йогIа йиш хургйолаш йIоахлургья. Малхбоален-СибрегIен форда тIа ша ца беш йола порташ йохкаргья. Iалаьмате йоккхача сунта-тIаь тIа гIолла юлларгья машин-наькъа эггара тIех йола электромагистраль: Лондон — Париж (Ламанша кIала гIолла тоннель а юллаш) — Берлин—Варшава—Москва—Иркутск (Пекинага дIа а хьовзаш) — Берингов пролив — Вашингтон.

Дунен общественносто ювцаш я из майрра оттаяь проект. «Майници» яхача японски газета тIа язъяьча статьяс йоах, шин материакана — Евразенеи Американеи юкъе, Беринга проливе «климата фабрика» йилла яьнна йолча советски уйлано дерригача дунен теркам тIабахийтаб шийна. Колумба керда материк хьаеллар а Суэцкии Панамскии каналаш дахкар а санна йола из Iалаьмате йоккха проект адамаша Iалам карадерзаде лоаттабеча къовсаме дукхача хIаманга дог доахийташ дола хIама да. Цун йоккхалга а цох хургдолча доккхача гIулакхага а диллача «Iалам эргадаьккха ца Iеш, деррига дуне эргадоаккхаргдолаш я из» аьлча нийсагIа хургда.

Iаламана нийсса рузкъа дух дувла хьаст ба къахьегам. Коммунистически обществе ше къаьстта йола эргалонаш хургья цун. Царех цхьяраш белгал а йоахаргья вай. Коммунизме къахьегам общество яхарен из дегIаярей хьаст хинна ца Iеш, хIара саг къаьстта хьайицача из вахара а хьаькъалца дегIавара а хьаст хургба. Творчески къахьегам боацаш наьха баха йиш хургьяц. Шоай вахара а балха а чулоацам къахьегама чухь гургда царна, къахьегарца гучадувргья, дегIа а доагIаргда цар хьаькъалеи дегIеи низаш.

Шийн эггара хьалхара декхар масса болча къахьегамхоща шоаш раьза а болаш кхоачашдеш хиларах тарра къахьегамца коммунистически гIулакх долаш Iомабу вай обществос хIанзехьа а нах. Коммунизм эттача кхетамера а шийн лоIамера а йола дисциплина наьха дегIа оамал а хинна дIаоттаргья, низ бе ца безаш цу дисциплинас яхар а дергда цар. ХIаране кхетадергда: мел эшар хилийта материальни рузкъа хьаде дезилга, эшача хIамай а Iоадеш дIаувттадерийн а общественни йола фондаш дукхагIа хилийта езилга. Духхьал боахама а хьаькъала а рузкъаш хьадеча дакъа лоацаш мара шийна эшшар долаш хила йиш йоацилга ховш хургба коммунистически обществон членаш.

Из гIулакх дуккхаза белгалдаьхад марксизман-ленинизман классикаша. Масала, Маркса яздаьд: «...коммунизм йолча хана къахьегалуш вола хIара кхийна саг Iаламан юкъарча законо яххар динза варгвац, хIаьта мадарра аьлча, хIама даарна из декхарийла ва болх бе, хьаькъалца баь ца Iеш, кулгашца а болх бе», яхаш.

Уж дерригаш а цхьана хьаийцача — Iилмеи техникеи дегIаяр, кхы тIакхийттача торонех пайда эцар, сага къахьегамца къаьстта дола керда гIулакх оттар—цар Iалашдергда хIама хьадар исторен чухь ца хеззача тайпара лакхлулга, цар шортта продукташ хулийтаргья.

Специалисташа лаьрхIачох, хIанз дегIадаьхкача хIама хьадеча низаша торо лургья царех кхетамца пайда эцаш хилча 8—10 миллиард сага вIаьхий вахилга Iалашде (хIанз дунен тIа вах 2,7 миллиард саг). Хургйолча Коммунистически обществон еррригача общественни производство Iалаьмате чехка дегIаяро итташ миллиардаш, болча наха дизза дола сага вахар шорттача материальни рузкъанца Iалашдергхилар кхетаде хала дац.

Ц. СТЕПАНЯН,
философски Iилмай доктор.

ТАСС-а ХОАМ

Печато хоам бахьа бесса, 19 сентябре СССР-а Министрий Совета Председатело Н. С. Хрущевс Тайвана районерча положенех йола послани яхьийтаяр США президентага Д. Эйзенхауэрга. Американски доалдеча гІозараша Тайваньски пролива районе леладу агрессивни гІулакхаш бахьан долаш Гаьнарча Малхбоалера кхохкам ирбаларах Советски правительствон керте латтачо Американ ВІашагІкхийттача Штатий президентага яхьийта послани дерригача дунен тІа машар лорабара а чІоагІбара а тІехьа Советски Союзо хадданза лоаттабеча къовсаме цун йола керда инициатива лаьрхІар массанахьа а общественносто.

Тайвана районера машар лорабарна кхерам тІатоссаш дола гІулакх бахьан бехктокхаме болчар кхыча тайпара кхетайир Н. С. Хрущева послани. США-н президентага Н. С. Хрущевс яхьийта послани тІаэца йиш яц аьнна американски правительствос шийна тІадалларах Москверча США-н Посольствос 21 сентябре юхаяйталга хайра ТАСС-на.

США-н правительствон из тайпа гІулакх хьаькъал долча дешага, герзаца кхерам тІатувсаш, дуне тІема гарга увзаш йола политика дІаяккха яхаш халкъаша дІадехачунга американски доал ду гІозараш ладувгІа безам боацаш хилар а къоастаданза диса дунен халкъашта юкъера тІулакхаш машарца къоастадеча новкъа бовла цар безам ца хилар а мара лархІа йиш йолаш дац. Цу жопо цІаькхаз а бакъду цу гІозарий викалашта бакъдар ца дезилга.

Советски правительствога диллача, из тІехьа тІайоагІача хана а, машар лорабара гІулакха тІехьа а латтаргья, бакъдар а дувцаргда, дунен тІа цкъа цхьан районе, тІаккха вокх районе дунен халкъашта цІенхошта кхерам тІатеса политика лелаераштa из дезацар аьнна ца дуташ.

Искусствон кердадараш

16 сентябре теникий театра Нохч-ГІалгІай группо шийй болх дІаболабаьб. Саидов Белала хьалхле а лелаеш, «ЦІе зизилг» яха пьеса репетицеш увттаеш, Іомаеш ба артисташ Закриев Тапа, Вальянова Тамара, Магомадов Увайс, Петрова Жанимат, кхыбараш а. Цар шоай актерски говзал лакхъеш занятеш ю. Октябрь бетта «ЦІе зизилг» яха пьеса нохчийи гІалгІайи бераштa дІахьокхаргья. Театро укх бетта дІаболабергба «Тешаме доттагІа» яха пьеса оттае беш бола болх а.

* * *

Живописан, скульптуран, графикан произведеней выставкага кийчлуш ба Нохч-ГІалгІай мехка художникаш.

БІаь ди совгІа ха я художник нов. Мордовин Ведено яхача юрта вола. Доккха сурт деш ва из.

Выставкага кийчлуш ба скульпторaш нн. Астапов, Твердохлебов, кхыбараш а.

ХІанз Грозне хьалдеш латт кердача доккхача театра цІенош. № 12 йолча тресто котлован а баьккха, подвальни этажа пенаш де доладаьд. Кхаь шера хьалъергйолаш я из строительство.

* * *

Цу театра зрительни зале 800 моттиг хургья. Цул совгІа, проекта тІа оттадаь да репетицеш е моттиг, режиссерашта, костюмерни, бутафорски моттигаш, кхыйола цехаш а хьалъелга. Кердача театра проект оттаьй Москве «Гипротеатр» яхача организацен архитектораша. Проекта юкъе цхьадола хувцамаш даьд моттигерча архитектораша.

Строительствога дІагІоргбола мах 14 миллион сом ба. Революцен проспект йолалуча моттиге хьалдеш да театр.

Я. БЕРГЕР.

Керда универсальни тика

Дукха ха йоаццаш Гудермес яхача городе керда универсальни тика хьайийлай. Цу чу я промтоварни, парфюмерни, галантерейни, гастрономически отделаш. Эггара, хьалхара мах беча дийнахьа Гудермеса къахьегамхошта бІаь эзар сома товараш дехкар тикан коллективо.

С. ШАМХАЛОВ.

Поля Робсона скульптурни портрет

Москва. Дукккхача шерашка къахьийгад скульптора Н. А. Конгисера машар бахьан къовсам лоаттош волча гІорваьнна волча иллиалархочун, Поля Робсона скульптурний портрет доаккхаш. Укх гарггарча хана скульпторо из болх баь йисте боаккхаргба.

Сурта тІа: Н. А. Конгисер Поля Робсона портрета тІа болх беш воалл.

ТАСС фотохроника.

СССР-а ХАЛКЪИЙ СПАРТАКИАДАГА КИЙЧЛУШ

Вай республикан физкультурникаш кийчлуш ба 1959 шера июль бетта хургйолча СССР-а халкъий спартакиадага. Цул хьалхагІа ер шу чакхдоаллаш Ставрополе хургья Российски Федерацен юртий легкоатлетий спартакиада.

Спартакиадага кийчо ярна хетадаь да ДСО «Урожай» республикански Совето кийчдаь арахийца бюллетень.

Бюллетена тІа кепа техай «Урожай» яхача спортивни обществон лакхехьарча тренера Ужахова «Къонахчул дола спорт» яхача статьяна. Шийй статья тІа авторо дувц республике кІалкхетаргах летар шерра даьржалга.

Сунженски района XIX партсъезда цІерах йолча колхозе вІашагІъеллача дикача физкультурни коллективах лаьца дувц шийй корреспонденцеца «Урожай» яхача спортивни обществон республикански совета председатело нов. Ахматхановс.

Ю. ОЛЬГИН.

Колхоза шийй радиоузел я

Ер шоллагІа шу да «Путь к коммунизму» яхача колхоза радиоузел хадданза болх беш йола. Колхозникаша дукха пайда эц шоай радиоузелах. Моттигера керда хоамаш, балха нарядаш, тайп-тайпарча темаех йола беседаш — дукха да радиоузела гІулакхаш. Безаме ладийгІар колхозникаша укх деношка радиоузеле гІолла шоашта хезача наьха ерригсоюзни перепись ярах хиннача беседага. Каст-кастта къамаьлаш ду юртарча радиоузеле гІолла Нестеровски школан хьехархоша шоай берашца, цар даьшцанаьнoшца.

Радиоузело цкъаза цІенноаношта дезаш дола хоамаш а ду. Масала: «Новкъостий цІенноаной! Тика чу керда чкъаьрий денад! Сихле дика чкъаьрий эца!» Из хьахеза цІенноаной тика хьаеллашехьа а цу чу хул.

Хоамаш, беседаш ярал совгІа радиоузело грампластинкаш а лекх юрта бахача наха.

ІА. УСМАНОВ.

Хургбола музыканташ

Укх шера эггара хьалха района центре Шаьла хьайийлар музыкальни школа. 1 сентябре занятеш йолаелар цу школе. 42 бер да цига дешаш, царех 26 фортопьяно классеи 16 баяна классеи. ХІанзарчоа хІара классе къаьст-къаьстта хьех. Укх деношка шинна а классе музыкан теорен юкъара занятеш хургья. 8 бер долча группаша музыкальни дешар Іомадергда, хоровой класс а хургья. Цу классе хьехаргда Грозненски музыкальни училищера дийша яьннача Лаптева Валентинас. Цу школе бераша дешаргда 7 шера. Из школа йистеяьккхача юкъера музыкальни дешар ховш а хургба уж, музыкальни училище деша баха бокъо а хургья цар.

Б. ЗАНГИЕВ.

Лелача транспорта кхерам боаца кІира

«Лелача транспортах кхерам боаца кІира» дІадихьар вай республике. Автомобильни транспорт лелача хула авареши саг лозавеш дола хатараши ца хилийтар дар цун декхар.

Цу кІиран республикан дерригача кинотеатрашка автомобильни транспорт лелача хула авареши саг лозавеш дола хатараши ца хилийтара хетадаь дола кинофильмаш хилар. Автомобилаш лелаеча боахамий 40 инженерно - технически болхло юкъе а волаш лекторски группа яьй гостaвтоинспекце. Городашка а юрташка а нах дІа-юха леларей, хІаьта иштта автотранспорт лелаяреи бокъонах лекцеш йийшар дворецашка, клубашка, кинотеатрашка.

Шофераштa юкъе болх беш цу дийнахьа агитмашина а яр.

21 сентябре «шофера денна» хетая Кирова цІерахча Парке автомашиний выставка яр. Цига лекцеш йийшар, республикан шофераша вІаши опыт йовзийтар, лаьрххІа арадаьккха пенгазет а дар.

С. ШАМХАЛОВ.

Доазол дехьара

ООН-е машар безарий низ чІоагІа ба Генеральни Ассамблеян XIII-гІа сесси хьаеллар

НЬЮ-ЙОРК. («Правдан» шийй корреспондент). ООН-а Генеральни Ассамблеян аргІана йоагІа XIII-гІа сесси хьайийлай. Сессес шийй болх дІаболабаьб дунен халкъашта юкъера кхохкам чІоагІа сихбеннача хана.

Гаьнарча Малхбоале США-н империалисташа йолаьяча тІема авантюро машара кхерам тІатессаб. Цу кхерамо сатем боабу ООН-а членаш долча дукхагІча мехкий. Генеральни Ассамблеян XII-гІча сессе шийй болх дІахьоча хана Гаьнарча Малхбоалера дош делегаташа гІоттадергхиларах тешаш ба дукха бараш.

Инден делегацен предложенех Китай ВІашагІкхийттача Къамий Организацена юкъе яхийтарах дола дош сессе дувца оттадаьд. ООН-е Китаян законах йола бокъонаш юхаметтаоттаярах йола индийски предложени дорхонца тІайийцар США-н доал деча гІозараша. США-н делегаци из предложени хьал ма лаца яхаш кхыча делегацешкара «дехар деш» хилар къайла ца кхухьаш дувц укхазарча газеташа. Цул совгІа, цу гІулакха къайлагІа делегацеш кийчъеш халкъа Китаян духьал аьладитт дувцача кампанена низ тІабахийтаб американски пропагандас. Генеральни Ассамблеян сесси хьаелла ха тІакхоачаш ше къаьстта йола спектакль оттайир. Цу спектакле «чІоагІа хоастадаь» «ЦІена Китайх дола Іаьржа книжка» делар Ван Флит яхача инарала США-н ООН-е хадданза волча викала Лоджа. «Кхы дикагІа йола ха лаха йиш яцар из книжка арадаккха», аьнна белгалдаькхар Лоджас. Цо аьлар американски делегаци КНР-а викалаш ООН-а юкъе ца бахийта уйла йолаш хилар а. Китайски халкъа моастагІий шоай из пропагандистски миска гІулакх де деваш хилар шоай позици телха а мелъенна а хилар бахьан долаш, яхаш кхетадеш белгалдоах из тІулакх зувча моттигерча наха.

Юхерчеи Юкъерчеи Малхбоалерча гІулакхашта а теркам тІабохийтаргба Ассамблеяс.

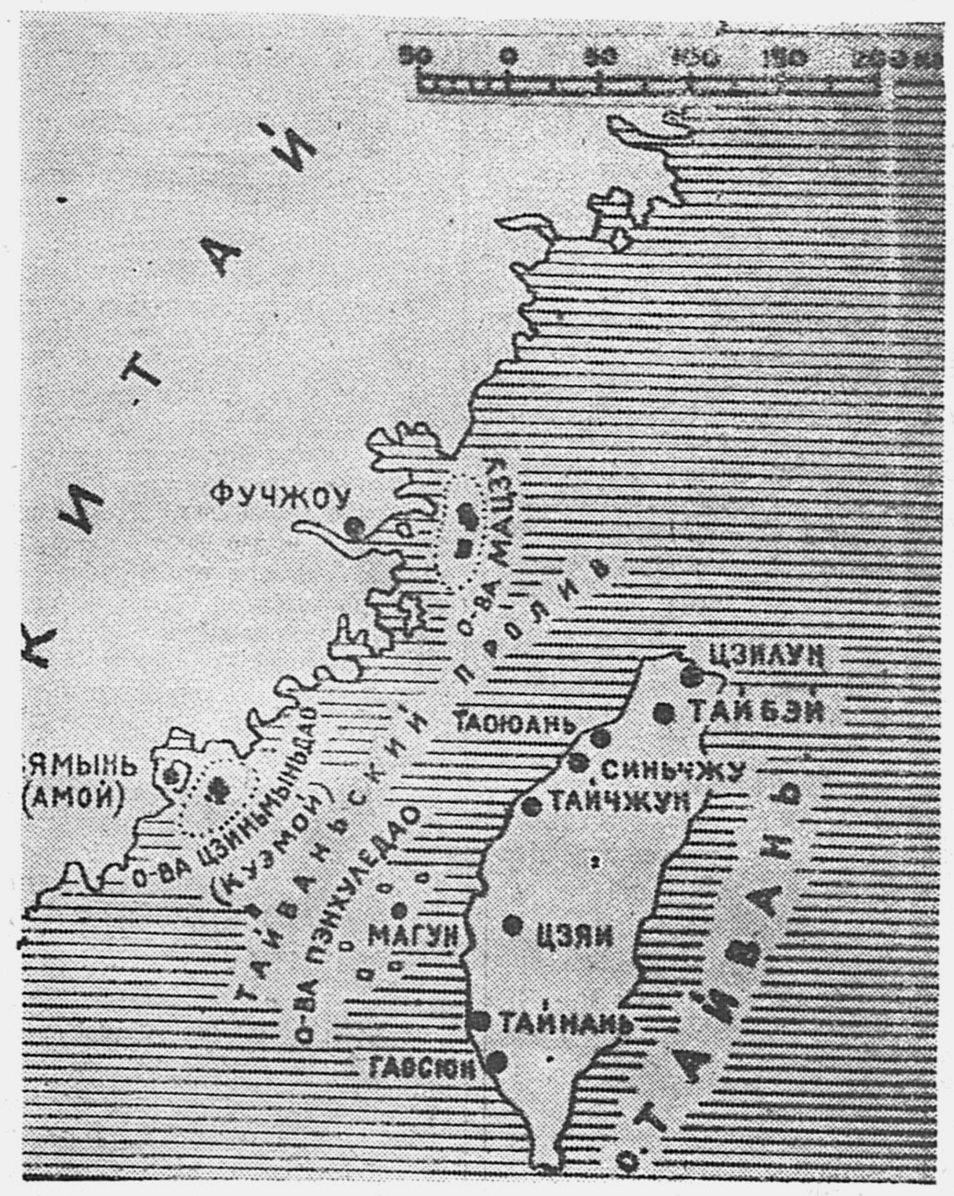
Американски печата хоамашка ладийгІача, ООН-а байракха кІал а этта, Іарбий мехкашкара интервенци дІахояхьарна тІадерзадаь дола гІулакхаш Ассамблеян хІанзарча сессе дІадахьа дага я США-н департамент. Халкъашта юкъерча организацей гІулакха Даллеса помощника Уилкокса аьлар, ООН-а лелаш йола полици вІашагІйолларна «чехкка теркам тІабахийтанза ярьяц» Генеральни Ассамблея, аьнна. Из план гуча а яьккха, юхаяьккхар дукккхача делегаташа ООН-а Генеральни Ассамблеян Чрезвычайни сессе. Нагахьа санна хІанзарча сессе а из юхаотгайойя, цу телхача плана цІаькха а меттахьа хІама кхетаргхиларах шеко яц.

ООН-а Генеральни Ассамблеян XIII-ча сессен эргало—массанеша а бакъдеш халкъашта юкъерча цу организаце США-н лоархІам бохаш, божаш хилар я.

«Нью-Йорк таймс» яхача газета обозревателa Гамильтона белгалдоакх, Гаьнарча Малхбоале американски авантюра хиларах дувзаденна, Юкъерча Малхбоале американскии английскии эскараш доссадаьча хана хинначул а вогІа да ООН-ера США-н гІулакх, яхаш. Гамильтона белгалдоакх, «Атомни герз хьадара йолча монополех США Советски Союзо яьккхача ханнехьа а гучадаьнна дола ООН-е ВІашагІкхийттача Штатий гІулакх талхар, ООН-а члений азиатско-африкански группа лакхъяларца белгалдаьнна чІоагІделар», яхаш. «Азиатско-африкански группан, советски блока, Канада, Швеци, Норвеги, Дани, яхараш санна долча мехкий вІашагІкхийтта низ бІаргабайча, Ассамблее хиланза яргйоаца кхаь даькъах ши дакъа голосаш яха могаргдий теш США-на, аьнна хеталу, яхаш гІайгІа ю обозревателa. Газето яхачох, США-на къахьа бола из лоархІам ООН-е Гаьнарча Малхбоалера гІулакх дувца оттадарах Даллес кхерилга да.

«Нью-Йорк геральд трибюна» корреспондента Моллесона гуччахьа язду, шийй позици «хьаллацийта» «къайлагІа дукха болх бе а йІаьхъенна торг оттае а езаргья» США-ан делегаце, яхаш.

Боккха а бехктокхаме а болх бе безаш я Генеральни Ассамблеен кхойтталагІа сесси. Шийна хьалхашка латта декхараш сессес кхоачашдарга хьеж дунен халкъий общественность.

Дальни Востоке американскии чанкайшистскии агрессораша провокационни гІулакхаш леладеча района карта.

Къаман-мукъален эскаро чІоагІагІа болабаьб къовсам

Алжирски лидерий заявлени

Рим, 19 сентябре. (ТАСС). «Улита» яхача газета тІа араяьннай Алжирерча тІема гІулакхах лаьца Алжир мукъайоаккхача къаман фронтана хьалхле лелаеш болча Бузанджела, Франсиса, Бусуфа яь заявлени. Алжирски лидераша белгалду, французски командованес фуннагІа дувца а, къаман мукъален эскаро шийй низаш алсам а доах, хІаьта, шоай керттера тІом партизанаша деча довнашца тар а беш, колонизаторий эскарашта етт. Къаман-мукъален эскарца 130 эзар салте ва, хІаьта хІанзарча герзаца кийчдаь а да. ХІанз, дІадахача шерашкарчул дукха а дикагІа а Алжира массайолча моттигашка а бу цо тІом.

Алжирски республикан ханна йола правительство Ливес къоабалъяр

ТРИПОЛИ, 19 сентябре. (ТАСС). Ливийски радиос беча хоамах Ливен премьер-министр волча Каабара тахан Бенгазе дІакайкадаьд Алжирски Республикан ханна йола правительство Ливес къоабалъяр.

Алжирски республикан ханна йола правительство ВІашагІкхийттача Іарбий Республикас къоабалъяр

КАИР, 19 сентябре. (ТАСС). Тахан газета тІа коммюнике араяьккхай укхаза ВІашагІкхийттача Іарбий Республикас Алжирски республикан ханна йола правительство къоабалъярах лаьца.

Алжирски республика дІакхайкаяр

Алжирски республикан ханна йола правительство оттаяр

КАИР, 19 сентябре. (ТАСС). Алжир мукъайоаккхаш йолча къаман фронто тахан дІахьийнад Алжирски республика оттаяр а Алжир мукъаяккхара тІехьа къовсам лоаттабергболаш, эмиграце ханна йола алжирски правительство вІашагІйоллар а.

Алжирски правительствон премьер-министр ва Ферхат Аббас.

Алжире бахача масса тайпа нахах латтача алжирски халкъа боламан керттера орган йолча алжирски республикан къаман совета хьалхашка бектокхаме я ханна йола правительство.

Алжирерча ханах лаьрхІача 13 сахьат даьлча правительство шийй декхараш кхоачашде йолаенна хилар хьахойташ йола къаман фронта заявлени Іойийшар алжирски правительствонна керте латтача Ферхат Аббаса. Ханна йола правительство чуйолча цІенош тІа алжирски байракх егІай.

ТРИПОЛИ, 19 сентябре. (ТАСС). Алжирски Республикан ханна йола правительство вІашагІйолларах бола хоам хьабийшаб тахан Бенгазен радио чу гІолла.

Из хоам боашхаш, Бенгазен радиос белгалду, Алжирера французски империалистий политика йохар из долга.

Кердача наькъа тІа яьнна Ирак

1958 шера 14 июле монархи дІа а яьккха, шоай мехка республика оттайир иракси халкъо. Ше дегІайоагІача кердача наькъа тІа яьннай Ирак — цу мехках Іарбий Малхбоалехьара шоай чІоагІален база е гІерташ империалисташа цу чу оттадаьр хІалакдаь дІадоаккхаш болча наькъа тІа.

Хьалха Месопотами оалаш хинна Иракa мохк дукха хана денз хьа кхыча мехкашкарча захватчикашта дагабоаллаш хиннаб. Боккха географически лоархІам болаш йола Европера Къулба-Малхбоалехьа долха дунен наькъаш вІашагІкхетача моттигои, Іалаьмате доккхийча Іаламан рузкъашеи, Ирака хьаьнача лаьтташеи массаз а шоашта тІаувзаш хиннаб рузкъа дукха дезараш. Пхи бІаь гаргга шу даьккхад цу мехко Османски Іазапа кІаллатташ, хІаьта хьалхара дунен тІом лаьттача шерашка иракски лаьтта Іолайзар английски «томме» мехьси. Иракaнна ше оалал делга 1922 шера «юридически» вІаштІехьа даьккхар Англес. тІаккха цунна доал дарна Къамий Лигагара мандат а ийца, мохк колониальни бовхаши низаш деши йола шийй классически политика чакхъяха эттар из мехка. Ирака доал де Іохоавир хьалхагІа денз британски империализманна чулаттaш хинна Хашимитий династех вола король Фейсал I, хІаьта из хьалхатувсаш а цун цІерах а мехка доал де эттар шоай мохк бехкача феодалий, шейхий, чиновникий плутократен даьша хьалкхоабаш хинна английски колониальни администраци. Шоай даьхе ехкача цу ординга керте эттар Ирака премьер-министр волаш а правительственни кобинете вагІаш а дукккхача шерашка колонизаторашта чулаьтта Нури Саид.

1930 шера, Англи Иракана доалдечара яланза ца йоалаш хиннача хана, англо-иракски договора кулг яздир Нури Саида. Цу договорах мохк формально шийй лоІамах йола паччахьалкхе лоархІаш бар, хІаьта мадарра аьлча Англе кара бусар. Английски эскараш хьалхагІа санна Ираке латтар, хІаьта мехка боахаманна доал деш хиннараш английски мехкдаьттан монополеш яр.

ШоллагІа дунен тІом сецачул тІехьагІа, Іарбий Малхбоалехьара английски доал чІоагІа доацилга а хайна, тІехь-тІехьа США-гахьа вувла ваьлар Нури Саид. 1949—50 шш. мохк бовхаш дола 13 миллион доллар гаргга ахча хьоарчадир цар Ираках йоалах, 1954 шера Нури Саида правительствос мотабир Иракaнна американски тІема новкъостал деш бола барт, хІаьта 1955 шера февраль бетта кулг яздир Ираках империалистий карара ловзорг деш йолча цІихезача Багдадски пактанна.

Чот-са яь варгвоацаш дукха зенаш тІадера иракски халкъанна Нури Саида ординго лелаяьча политико.

Ираке бахача ялх миллион болча нахах йиъ миллион феллахаш — ахархой ба. Уж нах къел хьегаш бар. Кхаь даькъах ши дакъа совгІа бола феллахаш, лаьтташ ца хилар бахьан долаш е помещикашта чуотта безаш хулар е дуккха йоал а телаш царгара лаьтта эца дезаш хулар. Помещика бокъо яр феллахага мах боацаш къахьетийта меттел из нахбахта волла а. БІаьхегІа болча помещиккий кхыметтел набахтенаш а шоай яр. Феллахо хьалкхедаь ялат деррига а хІана даккхац - аьнна помещика дІадоаккхар. Юкъера лаьрхІача шера ахархочоа хьатІадоагІаш хинна рузкъа стерлингий 15 фунтал дукхагІа мах болаш дацар, хІаьта цхьан иракски экономисто яхачох, из рузкъа «тоъац кхыметтел цІагІара хьайба кхаба а». Цунах хулар уж даькъаза гІулакхаш а: юкъера лаьрхІача иракски феллаха вахар 28 шерал дІаьхлац; керда Іодаьча берех ахаш цхьан шерга ца кхоачаш дов Ираке.

Сов хала дар болхлой вахар а. Мехкара керттера рузкъа — мехкдаьтташ дар. 1957 шера цун лоархІам бича, 3,3 миллиард тонн доаллар лаьрхІа дола из (из да дерригача капиталистически мехкашка доаллача мехкдаьттан 10 процент) кхыча мехкашкарча монополий кара да. Царна болх беш волча иракски болхлочо эцаш дола алапи, эггара мискагІча вахара а кхоачамбеш дац. Дийнахьа 12—14 сахьата болх бича цунна луш дола алапи, мексикански нефтяникачул пхезза-ялхаз за кІезигагІа да.

ХІаьта Ираке доал деш хиннача кхыча мехкашкарча монополеша Іалаьмате доккхий пайдаш дора. Алхха 1956 ах шера царга кхаьча цІена пайда 106400 эзар доллар бар.

Во хьал дар Иракерча кагийча базархошкеи пхьарашкеи а. Мехка рынкашка кхыча паччахьалкхенашкара монополеш чугІортар бахьан долаш иракски къаман фирмаш шоай товараш ца дохкалуш юсар. Ирака торговли палато яьча цхьан доклада тІа йоахар: «Мехкара торговлии боахами беррига а хІана бахабац аьнна кхыча паччахьалкхенашкара кампанешта карабахаб. Кхыча мехкашкара компанеш иракски рынкашка чуйолар бахьан долаш чІоагІа эшабеннаб иракцашта шоашта тІабоагІа пайда».

Кхыча мехкашкарча колонизаторашеи шоай феодалашеи халкъ довхаш хилар бахьан долаш мехка мел дола адам дорхденнадар. ХІара шера чІоагІагІа гоамлора уж халкъанна. «Шийй юххера къизал гучаяьккхача колониализмо, — яхаш яздора 1958 шера май бетта Ирака Компартен ЦК член волча Мухаммед Тарика,— Ираке а кхыча мехкашка а ше хІалак хила ха тІаккхаьча хиларах хоам беш ше шийй кулгаца гургал бетт». Империалистически державашца цхьатарра йоацача бокъонех даь договораш дІадахарай шоай мехкара кхыча паччахьалкхений эскараш арадахарай тІехьа лоаттабеча халкъа-мукъален къовсамах тІа-тІа дукхагІа дІабетталора Иракера нах. Цунга хьажжа тІа-тІа дукхагІа гоамлуш латтар Фейсала — Нури Саида ординга политикеи помещикий карадаха доали. Из бахьан долаш вІашагІкхийтар дукхагІа бола нах юкъебоагІаш хинна империалисташтеи феодалаштеи духьалара иракски халкъа фронт.

Йоккхалга диллача ше морг кхы йоацаш йола ахархой восстани хьайра мехка 1955 шера аьхки. 20 эзар болча феллахаша шоашта дийкъар феодалий лаьтташ. Эскараш тІа а дахийта южайир восстани. Цу ханна дуккха нах юкъе а болаш, «Ирак петролеум компани» яхачеи вокх мехкашкарча кхыча компанейи мехкдаьттан концессешка забастовкаш йир йоккха еце а, дика, цхьабарт болаш вІашагІкхийттача болхлой классо.

Къам мукъадаккхара тІехьарча боламе дикка дакъа лаьцар кхы тайпа бахархоша—къаман буржуазес, интеллигенцес, кхыметтел либеральни уйлаш йолаш хиннача помещикаша а. Фейсала — Нури Саида ординго лелаеча империалистий политиканна раьза дацар иракски эскараш а. Цига вІашагІкхийтар «Мукъа эпсараш» яха къайлагІара патриотически организаци. Цу организацена хьалхле лелаяьрех цаІ вар хІанзара Иракски Республикан премьер-министр вола Абдель Керим Касем. «Мукъача эпсараша» айхха бувзам лоаттабора Ираке мел йолча прогрессивни партешта хьалхле лелаерашца.

1957 шера мехка вІашагІъеллар Ирака Коммунистически парти а мехка мел дола патриотически низаш а юкъедоагІаш йола къам цхьанакхетара фронт. Къаман фронто, «Мукъача эпсарий» организацеца айхха ювзаенна а йолаш, бокъонца революционни переворот кийчйора. «Иракера революци, — аьлар дукха ха йоаццаш Абдель Керим Касема, — ше-шетІа, цкъаьннахьа хинна хІама дацар, дуккха хана денз иракски революционни боламо бокъонца кийчъеш латташ яр».

ДІадаха шу чакхдоаллаш мехкарча хьалах лаьца заявлени араьккхар Къаман фронто. «Кхаь шерал совгІа ха я Нури Саида правительствос доал ду, — йоахар заявлене тІа, — цу хана денз цІаккха а ца хувцаш империализман политика, цун доал а сий а чІоагІдеши шердеши йола политика лелаю цо». Бакъда, английскии американскии империалисташта егІа тІехьале санна дІакараеннаяр Нури Саида Ирак. Масса тайпара бахьанаш а лехаш тІаккхийлача английскии американскии тІема а экономически а миссеша хьалйизаяр Багдад. Ираке США-н ракетни герза базаш яхка лаьрхІа яр. Эскара юкъе тІех-тІехьа дукхагІа нийслора английскии американскии эксперташ. США-н тІема атташе ваьгІа моттиг, Іарбий газеташа яьхачох, иракски эскара шоллагІа йолча генеральни штабага дІагІертташ яр. Империалисташа бахьча хьехамах вІашагІъеллаяр ВІашагІкхийттача Іарбий Республиканна духьалъотта а Іарбий халкъий барт вІашагІа ца кхетийта а декхар долаш хинна хашимитски королевствай — Иракеи Иорданеи федераци. «Юкъерча Малхбоалехьара НАТО-н форпост хулаш латт Ираках», — яхаш яздора Багдадера Франс Пресса агентствон корреспонденто переворот хилалехьа хьалххагІа.

Цхьабакъда, гІулакх иштта латтача ханна мехкара гоамал а айлуш латтар. 1958 шера июнь бетта юккъе империалисташта духьала вІашагІтеха хинна демонстраци Нури Саида правительствос йохайир. Къаьстта даьрделар гІулакх Ливане хинна событеш бахьан долаш. Шамуна долча новкъостланна халкъа восстани хІалакьярна Ливане эскараш дахийтар Нури Саида.

Цхьабакъда вахаро йохайир Нури Саида ординген цун империалистически даьий планаш. Бейруте яха езаш хинна инарала Касем бригада, Багдада юха тІа а ерзаяь, халкъа новкъосталца дІадаьккхар шоашта гоама дола манархически Іаьдал. Король Фейсали Нури Саиди бобабир.

Хьахилар керда паччахьалкхе — Иракски Республика. «Ер республика, — йоах кердача правительствон премьер-министра заместитель волча Арефа,—халкъа дулхахи цІехи хьахинна я, хІаьта цо шийй халкъанна тешшаме гІулакх а дергда».

Республикан правительствос эггара хьалха чакхдаьхача гІулакхаша бакъъю из заявлени. Реакционни Іарбий федерацена (Иорданеи Иракеи Союз) юкъера яьлар Ирак, Багдадски пакто беча балхаца дакъа ца лоацаш сецар. Цо къоабалийр ВІашагІкхийтта Іарбий Республика, цунца дир цо вІаший новкъостал дергдола договор — кердача Ирака дунен халкъашта юкъе эггара хьалха даь договор. Ирака правительствос, королевски конституци дІа а даьккха, ханна дола Иракски Республикан конституци тІаийцад, политически гІулакхашта лийца боахкача наха амнисти еннай, массайолча предприятешка бархІ сахьата дола балха ди оттадаьд, маькхаи дулхаи маьхаш чухьанахьа даьхад (20-ннегара 40 процентага кхаччалца), иштта кхыдараш а. Феодалий доалахьара лаьтташ кІезигдарах дола дош а оттадаьд; кийчъеш латташ аграрни реформа я.

Дунен тІарча прогрессивни общественносто чІоагІа гІозъяьнна тІаийцар иракски халкъо яьккха когало. Эггара хьалха Иракски Республика къоабалъяьча паччахьалкхенех яр Советски Союз. СССР-цеи, КНР-цеи, вокх социалистически мехкащцеи дипломатически гІулакхаш оттадаьд, Ирака. Советски Союзои, КНР-ои социализман ерригача лагерои къона Іарбий республика хьаллацаро йохайир Иракски Республика дІаяккха лаьрхІа хинна США-ни Англени империалистий планаш. ХІанз дунен тІа дукхагІа долча мехкаша къоабалъяьй республика.

Цхьанне а мукъах йоацаш, шийй лоІамах дегІаахара наькъа тІа яьннача Иракски республикас шийй низаш оарцагІдоахаргда малхбузехьарча державаша колониальни доал дарах хиннараш дІадахарна а мохк тоабарна а. Уж декхараш лоацаца хана кхоачащде кийча да иракски халкъ.

Т. КОЛЕСНИЧЕНКО.

Редактор **М. ЛЬЯНОВ**.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цІерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«МоллагІча наІарах хІама тоха».**
Долалу 10, 12, 2, 4, 6, 8; 10.

ЗІамига зал № 1 — **«МоллагІча наІарах хІама тоха».**
Долалу 9, 11, 1, 3, 5, 7; 9.

ЗІамига зал № 2 — **«Сона езаш йола са миска нана».**
Долалу 9.30, 11.30, 1.30, 5.30, 7.30, 9.30.

ЗІамига зал № 3 — **«БархІ» яхача шахте хиннар».**
Долалу 9.15, 11.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15:

«Родина» яхача кинотеатре.

«МоллагІча наІарах хІама тоха».
Долалу 11, 3, 7, 9.

«Иван Гронзый» (1-гІа сери).
Долалу 13 сахьат даьлча.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-41-23, зам. редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ02602.

Типография им 11 августа 1918 года. проспект Революции 30/3.

Заказ № 5816